

# Mare



Een olielamp of toch een specht?

Pagina 8



Het virtuele lokmeisje  
Sweetie spreekt: 'Je raakt eraan gewend'

Pagina 3



De natuurkundige race:  
wie bouwt de eerste quantumcomputer?

Pagina 7



Het brandalarm werkt niet voor doven. Hoe inclusief is Leiden echt?

Pagina 9

## Waar kan ik heen?

### Raad eist een onafhankelijke ombudsman, college blijft zich verzetten

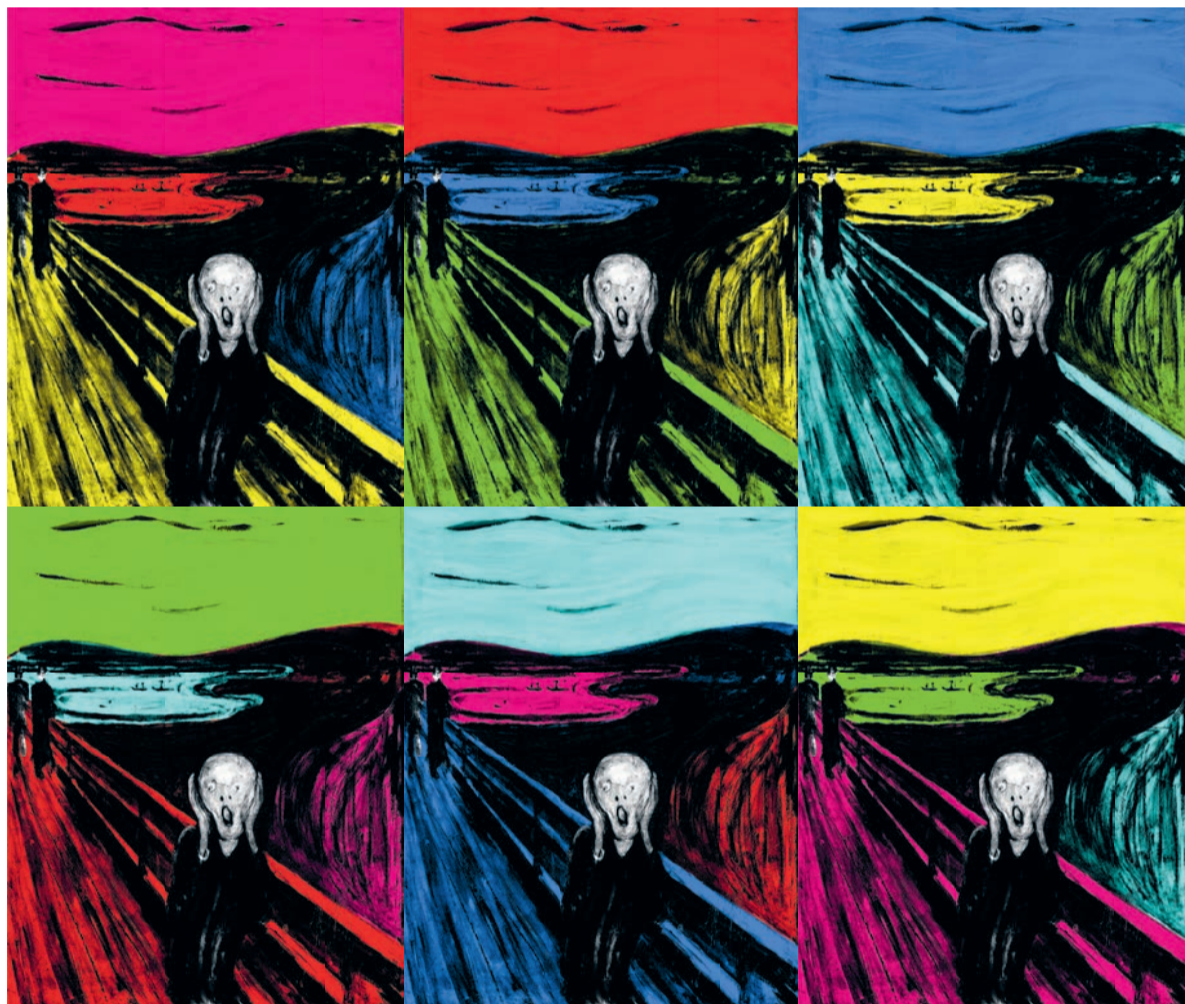
Om intimidatie en andere sociale onveiligheid op de werkvloer tegen te gaan, pleit de universiteitsraad al jaren voor een ombudsman. Onnodig, vindt de rector. 'We moeten mensen eerder *empoweren*.'

**DOOR VINCENT BONGERS EN ANOUSHKA KLOOSTERMAN** Dat een verziende werksfeer binnen de universiteit behoorlijk lang door kan blijven etteren, is duidelijk. Op de UvA kon het intimiderende en seksueel overschrijdende gedrag van 'R.B.' jaren doorgaan. In Leiden zorgden drie hoogleraren pedagogiek voor een decennialange angstcultuur van intimidatie en zelfs fraude. Bij het Leiden University Institute for Area Studies heerste een klimaat van bedreigingen en pestrijen. Er kwam een onderzoek, maar het beloofde rapport verscheen niet.

De universiteitsraad pleit daarom al langere tijd voor een ombudsfunctionaris voor personeel. De UvA heeft er naar aanleiding van hun affaire meteen een benoemd. Het Leidse college van bestuur is terughoudend, en versterkt liever de rol van de vertrouwenspersonen. Na 'het gedoe bij pedagogiek' is daar een aantal maatregelen voor genomen, zei rector Carel Stolker maandag tijdens de universiteitsraad: de vertrouwenspersonen krijgen een betere opleiding, er is vaker contact met het bestuur en de selectie wordt strenger.

'Vaak waren het medewerkers die al een baan hadden die niet compatibel was met de rol als vertrouwenspersoon', aldus Stolker. 'Een HR-medewerker-annex-vertrouwenspersoon bijvoorbeeld, dat is natuurlijk ontzettend ongelukkig. Dat kan niet meer.' Daarnaast wil het bestuur een commissie aanstellen, 'die op afroep beschikbaar is, en onderzoek kan doen als er een melding is. Die staat op afstand van de universiteit, zodat ze echt onafhankelijk onderzoek kan doen naar cultuurproblemen.'

De universiteitsraad blijft erbij dat er een ombudsman moet komen, re-



ageert Bart van der Steen (FNV): 'Het gaat erom wie de controle heeft. Bij zo'n commissie is het het college dat vraagt of ze naar iets willen kijken.'

Stolker wil ervoor zorgen dat mensen eerder naar voren komen bij misstanden. 'Er zijn bijvoorbeeld leiderschapscursussen en zogeheten *active bystander*-trainingen. We moeten mensen zo vroeg mogelijk *empoweren* om naar voren te stappen.'

Maar dat is nou juist het probleem, vindt Van der Steen: 'Als er angst is, durven mensen niet te praten. Het is

immoreel om die verantwoordelijkheid bij hen te leggen. Als ik hoor: mensen moeten zich maar uitspreken, voelt dat heel zuur.'

Ook Piet de Boer, vertrouwenspersoon ongewenst gedrag, herkent dit: 'Een sterk hiërarchische verhouding maakt het moeilijk om iets aan te kaarten. Ik kan alleen iets doen als iemand dat wil. Maar voor een persoon die een hoogleraar aanklaagt, kunnen de gevolgen ingrijpend zijn. Daar zijn mensen bang voor.'

Een ombudsman is onpartijdig en

kan bij misstanden zelfstandig onderzoek doen. Een vertrouwenspersoon heeft die bevoegdheid niet en is er om de melder te ondersteunen.

'Onderzoek komt niet vaak voor', zegt Paul Herfs, ombudsman aan de Universiteit Utrecht. 'Dat is een laatste redmiddel. De meeste mensen komen voor advies. Ik hoor aan wat er speelt en kan ook als neutrale partij bemiddelen.'

Een vertrouwenspersoon staat daarentegen altijd aan de kant van de melder, zegt De Boer. 'Die is mijn

opdrachtgever en bepaalt welke stappen er worden genomen. Ik adviseer en ondersteun de melder, ook als die naar de klachtencommissie gaat.'

Het probleem zit hem in die procedure, zegt Van der Steen. 'De handvatten die een vertrouwenspersoon aanreikt, worden weer teruggegeven aan de melder. Een ombudsman kan op eigen gezag naar het instituut stappen en kijken wat er mis is. Dat haalt de verantwoordelijkheid weg van de persoon die naar voren stapt. Dat is een cruciaal verschil.'

Klachtencommissies noemt hij 'een heel zwaar middel': 'Als je daar aan het kortste eind trekt, is dat niet best. Maar als er sprake is van angstcultuur en machtsmisbruik ontstaat er snel een "hij zei, zij zei"-verhaal. Dat legt veel druk op de persoon die naar voren komt: die moet het hard kunnen maken.'

Had een ombudsman ervoor kunnen zorgen dat de problemen bij pedagogiek sneller aan het licht waren gekomen? Ombudsman Herfs: 'Daar had veel eerder moeten worden ingegrepen. Het kan niet dat dit soort misstanden tientallen jaren doorgaan. De hoogleraar mag nog zo beroemd zijn, geld binnenhalen en zoveel prijzen winnen; de medewerkers hebben een enorme prijs betaald.'

Eric Fischer is nu decaan aan de TU Delft, maar werkte twee jaar geleden in Leiden om de problemen bij pedagogiek te onderzoeken en schreef een vernietigend rapport. 'Soms ontkennen bestuurders dat ze afwisten van - bijvoorbeeld - een slecht werkklimaat of intimidatie. Dat verbaasde mij. Want bij andere universiteiten wist men wél dat er van alles mis was en dat goede wetenschappers vertrokken om dat werkklimaat te ontlopen. Daar zei men lachend dat de bestuurder die meldde dat hij van niets wist, kennelijk ziende blind moest zijn. Een vertrouwenspersoon is een onderdeel van een systeem, staat op de loonlijst van de universiteit en wil ook graag carrière maken.'

> Verder lezen op pagina 5

### Volgende week geen Mare

Vanwege Hemelvaart zal er volgende week geen krant verschijnen. Mare 30 komt uit op 6 juni. Kijk voor het laatste nieuws op de [www.mareonline.nl](http://www.mareonline.nl)

Pagina 4

### 'Renteverhoging is niet legal'

Het zou in strijd zijn met een verdrag van de Verenigde Naties, zo stellen het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) en het Landelijk Studenten Rechtsbureau (LSR).

Pagina 5

### Verplichte matching gaat niet door

Het college van bestuur wilde universiteitsbreed verplichte matching invoeren, maar trekt dat voorstel in. De universiteitsraad is namelijk niet overtuigd.

Pagina 5

### OV-staking, maar toch tentamens

Sommige universiteiten schuiven alles op, maar in Leiden verschilt het per opleiding. 'Je wordt geacht zelf te zorgen dat je op tijd aanwezig bent.'



Bandirah Pagina 12



# Vijl je vrij

**DOOR FRANK PROVOOST** Er is inmiddels genoeg geschreven over R.B. – de perverse prof arbeidsrecht aan de UvA wiens weerzinwekkende misdragingen door een kwaliteitskrant zo gedetailleerd werden blootgelegd dat hij van de rechter anoniem moest blijven (en zo binnen de kortste keren uitgroeide tot meeste gegoogelde jurist van het land, klik maar!).

Codenaam: 'Een acht voor een nacht.'

**HKDIHG?!** vroeg iedereen zich af. Hoe Kon Dit In Hemelsnaam Gebeuren? Als elke jurist wist dat *erw bee* zo'n testosteronbom was, waarom deed niemand dan iets? En hoe kon het dat de enige die uiteindelijk wél optrad van buiten kwam: namelijk een vakgenoot uit Leiden?

Nou, precies dat dus. Dat het een buitenstaander was.

Want, zo schreef **NRC**: 'Of de decaan of vakgroepvoorzitter nu Paul van der Heijden, Jit Peters of Edgar du Perron heet; geen leidinggevende roept B. bij zich om hem aan te spreken op zijn gedrag. Laat staan dat ze onderzoek instellen.'

Dodelijke zinnen, die bij iedereen vreselijk hard binnenkwamen.

Behalve dan bij degenen die aan een universiteit werken.

Want nee, Leiden is geen haar beter. Intimidatie van terrorprofs bij pedagogiek; verstikkende angstcultuur bij het Leiden University Institute for Area Studies (LIAS); geroddel en getreiter in de Haagse slangenkuil. Het zijn alleen de voorbeelden die de krant haalden (*spoiler*: er volgen er meer).

Vél meer gevallen halen de krant juist *niet*. Logischerwijs staan journalisten met stip onder aan het lijstje van personen bij wie gedupeerden hun hart willen luchten. Als ze het al doen, is dat omdat ze ten einde raad zijn. Omdat alle andere noodkrennen (personeelsenquête, vertrouwenspersonen, bestuurders) jammerlijk faalden. De krant is dan de laatste reddingsboei, met als extra risico: nog

meer sancties van de tirannen.

Hoe naar ook, qua timing kwam de Amsterdamse affaire perfect uit, net na twee schokkende rapporten over het onveilige academische werkklimaat en de wijze waarop vrouwen in de wetenschap worden gedwarsboomd. Er ontstond momentum: **EMWG!** Er Moest Wat Gebeuren! Codenaam: ombudsfunctionaris.

Sommige universiteiten hadden die al, de UvA benoemde er meteen een. De Leidse universiteitsraad eist al jaren – *daar is ie weer!* – een onafhankelijke buitenstaander die niet braaf is ingebed in de instelling maar echt iets kan betekenen. Onzin, oordeelde de rector. Die vertrouwenspersonen functioneren gewoon. En verder mag iedereen op 'leiderschapscursus' of 'active bystander-training' om te 'empoweren'.

Zou dat de oplossing zijn? Laten we het lijstje met incidenten nog eens langsgaan.

Terwijl de intimidatie bij pedagogiek aanhield, bleef de vertrouwenspersoon stug jaarverslagen tikken waarin stond dat er promovendi werden uitgeknepen. Gevolg: die rapporten werden simpelweg niet langer openbaar gemaakt.

Op de deurmat van *Mare* landde in die periode een brief met het verhaal dat een vertrokken medewerker voor de achtergebleven collega's een brood had gebakken waarin een vijl was verstopt. De boodschap, vrij naar *Lucky Luke* en de Daltons: vijl je vrij.

En bij het LIAS? Daar werd een onderzoeksrapport aangekondigd (dat er nooit kwam). Er werd *wel* een telefonische kloppacht georganiseerd naar mogelijke anonieme bronnen die misschien wel met *Mare* hadden gepraat.

En de Haagse 'oplossing' was er eentje uit de leiderschapscursus voor gevorderden: een ingestelde commissie concludeerde dat de pesters en pestkoppen er het best *onderling* uit konden komen. Dus nogmaals de vraag: moet er misschien iets veranderen?



## Colofon

Redactie-adres Reuvenplaats 3, 2311 BE Leiden  
Postbus 9500 2300 RA Leiden  
Telefoon 071-527 7272  
Website mareonline.nl  
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl  
De redactie is op vrijdag gesloten.  
Oplage circa 15000  
Hoofredactie  
Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl  
Redactie  
Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl  
Bart Braun bbraun@mare.leidenuniv.nl  
Anoushka Kloosterman a.kloosterman@mare.leidenuniv.nl  
Sebastian van Loosbroek  
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl  
Mel Voet (stagiair) m.voet@gmail.com  
Susan Wichgers s.wichgers@mare.leidenuniv.nl  
Medewerkers  
Vera Arntzen · Femke Blommaert · Holger Gzella · Tim Hoffman · Anne Kamsteeg · Marit de Roij · Benjamin Sprecher  
Fotografie Taco van der Eb · Marc de Haan  
Illustraties Bas van der Schot · Bandirah · Silas.nl  
Basisonderwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie  
Art direction en vormgeving marcel van den berg joosmarcellis.nl  
Drukwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk  
Advertenties Bureau van Vliet B.V.  
Postbus 20 2040 AA Zandvoort  
Telefoon 023 - 571 47 45  
Redactieraad  
Prof. dr. Rick Lawson (voorzitter) · Prof. dr. Frank Israel (vice-voorzitter) · Dagmar Brouwer · Prof. dr. Willem van der Does · drs. Malou van Hintum · Emilie van Kinschot · Thomas van Klaveren · Nathan Oosthoek · Frank Rensen · dr. Alexander Pleijter · Marten Jesse Pot  
Jaarabonnements  
Een jaarabonnement op *Mare* loopt van september t/m juni. Belangstellenden kunnen *Mare* thuisgestuurd krijgen door €35 over te maken op IBAN NL68RAB00103257950 ten name van Universiteit Leiden (o.v.v. *Mare* en SAP-nummer 6200092091) en vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl.  
Studenten betalen €25  
Ter controle graag in de bevestigingsmail ook het studentnummer vermelden.  
Adreswijzigingen, klachten en opmerkingen over de toezending redactie@mare.leidenuniv.nl 071-5277272  
Ingezonden mededelingen  
Mededelingen voor het op donderdag verschijnende nummer moeten uiterlijk de voorafgaande donderdag 16.00 uur in het bezit van de redactie zijn.  
ISSN 0166-3690

## Column

# Niet vliegen is slecht voor de wetenschap

**Vliegen is slecht voor het milieu. Niet doen dus. Behalve misschien voor een begrafenis van een verre tante. Voor werk moet je sowieso de trein nemen. En gewoon nee zeggen tegen conferenties op een ander continent.**

**Al dit soort gedachten vlogen door mijn hoofd, toen ik halverwege de Atlantische oceaan uit het raam keek. Op weg naar Washington DC, alwaar ik een presentatie ging geven die zes minuten zou duren.**

**Nu waren het natuurlijk niet zomaar zes minuten. Ik was uitgenodigd om een pitch te geven op het event *Climate Smart Mining*. De Wereldbank investeert veel in mijnbouw, broodnodig voor duurzame energie, elektrische auto's, etc. Maar dat moet natuurlijk wel een beetje netjes gebeuren. Dus mocht een aantal sprekers aan de verzamelde investeerders en mijnbouwbedrijven vertellen hoe dat er uit zou moeten zien (het is overigens inderdaad tragisch dat dit anno 2019 nog niet gewoon geregeld is).**

**En dus vloog ik zestien uur voor een praatje van zes minuten. Goed, de Wereldbank, dat is toch iets anders dan een gemiddelde conferentie. De CEO van Rio Tinto zat bijvoorbeeld in het publiek. Toch wel spannend.**

**Ik weet nog niet wat het concreet oplevert, en misschien waren we ermee weggekomen om een geschreven voorstel op te sturen, dus mijn 1.51 ton CO<sub>2</sub>-uitstoot was niet helemaal gelegitimeerd. Gelukkig was ik de volgende dag – omdat ik er toch al was – ook uitgenodigd voor een gesloten meeting die specifiek ging over de grondstoffen voor batterijen (lithium, kobalt, grafiet, nikkel).**

**Zeer interessant: de aanwezigen van deze tweede bijeenkomst waren helemaal niet geïnteresseerd in klimaatverandering.**

**We kregen presentaties van o.a. een Republikeinse senator en een 4-sterren-admiraal, en dat ging om keiharde geopolitiek. Het draaide volledig om de competitie met China. Er zaten een paar heel stevige uitspraken tussen. Ik zal ze niet herhalen (het was immers een gesloten bijeenkomst), maar het zijn wel precies de anekdotes die je**

**hier in Nederland nodig hebt om aan beleidsmakers uit te leggen dat het concept 'vrije markt' echt irrelevant is als het op kritieke materialen aankomt (d.w.z. materialen die om de een of andere reden potentieel moeilijk te krijgen zijn). Bovendien werd daar een aantal toekomstige problemen aangestipt. Problemen waar ik niet van op de hoogte was, maar nu wel verder ga onderzoeken.**

**Dat soort serendipiteit krijgt je sowieso niet via Skype georganiseerd. Maar zelfs als je daar niet op uit bent, is fysieke afwezigheid problematisch. Vorige week was ik in Berlijn (wel met de trein). Daar was een keynote-presentatie door een wetenschapper die niet wilde vliegen. Ze hield haar verhaal via de beamer. In theorie uitermate prijzenswaardig. In praktijk verschrikkelijk. Moeilijk te verstaan. Korrelig beeld, dat ook nog eens deels de figuren in de presentatie overlapte.**

**Dat hoeft niet altijd zo te zijn. Ik zat ooit bij een vergadering waar iemand via Skype meepraatte. Zowel het geluid als de beeldkwaliteit waren zo perfect dat het net was alsof die persoon gewoon in de kamer zat.**

**Goede hoop dus, dat we binnenkort al die internationale *project meetings* virtueel kunnen doen. En de universiteit zou sowieso vandaag nog een standaard beleid moeten invoeren dat alles wat met de trein te doen is ook echt met de trein gebeurt. Voor een reis naar Berlijn krijg je nu nog standaard een vliegticket aangeboden. Een maximumaantal vliegkilometers per instituut is ook een goed idee.**

**Maar gewoon helemaal niet vliegen is beschadigend voor de kwaliteit van de wetenschap. En dat is echt een probleem. Gelukkig kunnen we bij milieuwetenschappen onszelf ervan overtuigen dat *ons* werk juist – nee, echt waar – het klimaat een beetje beter maakt. Dus bij deze is het probleem afgeschoven op al mijn collega-wetenschappers. Veel plezier ermee!**

**BENJAMIN SPRECHER** is universitair docent bij het Centrum voor Milieuwetenschappen in Leiden





Mensen

# Hoe (God) de vader verdween

## Het einde van het patriarchaat in literatuur en politiek

Bart Vieveen, rector van het Stedelijk Gymnasium in Leiden, promoveert op de veranderende vaderrol in de Nederlandse literatuur, en combineert die met ideeën van Pim Fortuyn.

**DOOR VINCENT BONGERS** In het gebed aan het slot van *De avonden* van Gerard Reve kijkt hoofdpersoon Frits van Egters naar zijn vader, gekleed in een hansop. 'Aan de achterkant, onder aan de rug, was een lange verticale spleet, die open stond. "Ik kan zijn reet zien", dacht hij. "De klep om te kakken staat open. Almachtige God," zei hij bij zichzelf. "Zie deze man. Het is mijn vader. Behoed hem. Bescherm hem."

*De avonden* is een van de werken over de relatie tussen vaders en zonen die aan bod komt in het proefschrift van Bart Vieveen (1958), rector van het Stedelijk Gymnasium Leiden. 'Het begon eigenlijk allemaal met een onderzoek naar de roman *Karakter* van F. Bordewijk: zoon Katadreuffe wil zich losmaken van zijn vader Dreverhaven. Die beweert dat zijn zoon uiteindelijk succesvol is geworden door zijn continue tegenwerking. Ik heb verschillende versies met elkaar vergeleken, ook de Oscar-winnende verfilming door Mike van Diem uit 1997. De relatie tussen vader en zoon verandert steeds. Aan het eind van de film pleegt Dreverhaven in de optiek van Katadreuffe zelfmoord. Hij wordt helemaal uit het verhaal gemanoeuvreerd, terwijl de zoon in de roman blijft rondlopen met twijfel. Het ontkennen van de vader is als het omzagen van een boom: "Als ik die omzaag, dan zaag ik mijzelf ook deels om." Je ziet heel erg het schuldgevoel

en het geloof in de vader centraal staan. Dat noem ik de neurotische positie.'

In *De avonden* is dat heel anders. 'Frits doet alsof zijn vader er niet is. Hij loochent hem. Dat noem ik de perverse positie. Vroeger was betekenisgeving heel gestructureerd: er was een god, er was een vader. Die verticale structuur bepaalde alles. Nu is dat veel horizontaler. De vader verdwijnt.'

De teloorgang van de vader als dé autoriteit is ook terug te zien in het werk van de in 2002 vermoorde Pim Fortuyn. 'Hij schreef een boek, *De verweerde samenleving*, waarin hij signaleert dat de traditionele vader- of ouderrol aan het verdwijnen is. Met allerlei negatieve gevolgen van dien. De zoons willen eigenlijk geen vader meer worden. Die durven de verantwoordelijkheid niet meer aan. Daarom noemt hij de samenleving verweerd. Fortuyn wil graag weer terug naar een patriarchale situatie. Ik heb het over een ontvoegingsproces.'

'Ik probeer aan te tonen dat er geen sprake is van onmacht van zonen, en ook dochters trouwens, om kinderen volgens de traditionele verhoudingen op te voeden. Ze willen het gewoon niet. Ze hebben het gehad met die bevoogding.'

In de hele maatschappij zijn veel verticale hiërarchische structuren verdwenen. Er is uiteraard ook een tegenbeweging. 'Bij Baudet bijvoorbeeld zie je ook die hang naar de traditionele verhoudingen. Kijk maar naar zijn beschouwing over een roman van Houellebecq die net in het nieuws is, waarin hij suggereert dat hij af wil van vrouwenemancipatie en een anti-abortus- en anti-euthanasiestandpunt inneemt. Dat stuk heeft dan weer enorm veel reacties opgeroepen.'



Still uit de film *Karakter*, met Jan Decleir in de rol van vader Dreverhaven.

# Sweetie, het digitale lokmeisje, spreekt

## Zo probeert Terre des Hommes pedofielen op te sporen

Hoe pak je pedofielen, nog vóór ze de fout in gaan? Het virtuele lokmeisje Sweetie gaat in chatrooms op zoek naar mogelijke daders. Een medewerker van kinderrechtenorganisatie Terre des Hommes vertelt hoe.

**DOOR SUSAN WICHGERS** 'Er zijn honderden mannen tegelijk die met Sweetie willen praten. Al drie jaar zijn we bezig met het programmeren van een chatbot. Nu lijkt het erop dat het gelukt is.'

Aldus Victor Julian, een van de mensen achter het digitale lokmeisje van kinderrechtenorganisatie Terre des Hommes. Dinsdag kwam hij over zijn werk vertellen bij de Leidse Studievereniging Kinder mishandeling. Eerder die dag had hij tijd voor een telefonisch interview. Victor Julian is een schuilnaam, zegt hij, vanwege de gevoeligheid van het werk.

Na haar geboorte in 2013 werd Sweetie handmatig aangestuurd, legt hij uit. Maar er zijn zoveel 'predators' dat het amper bij te benen was. Een robot werkt natuurlijk nooit helemaal perfect, en dus zijn er nog steeds mensen nodig die de gesprekken monitoren.

Julian is er daar één van. 'Ik zie



Sweetie 2.0 Foto Terres des Hommes/Benno Neeleman

alle conversaties tegelijk. Ik kan niet alles lezen, maar ik kan wel zien of de berichtjes bijvoorbeeld heel snel over en weer gaan. Je krijgt oog voor gesprekken die uit de hand dreigen te lopen. Als dat zo is, kijk ik mee, en

soms neem ik het gesprek over.'

'Die mannen sturen soms heel expliciete berichten, ze vragen bijvoorbeeld of je wil zien hoe ze het met hun kind doen. Ondertussen zijn ze zichzelf aan het bevredigen. In het begin

vond ik het echt *shocking* wat ik zag. Maar je raakt er, heel plat gezegd, aan gewend. Ik heb ook geen kinderen en ben van nature wat minder gevoelig, daar wordt ook wel op geselecteerd.'

De chatroom waar Sweetie opereert, zit nadrukkelijk niet op het *darkweb*. 'Dat maakt het nog zoveel erger. Twee keer googlen en je bent er.' De echte zware jongens pakt Terre des Hommes dus niet. Het lokmeisje is bedoeld om mannen op te sporen, nog voor ze de fout in gaan. 'Online begint het. Uit onderzoek blijkt dat één op de vier uiteindelijk doorgaat in *real life*.'

Het zijn uitsluitend mannen die achter de webcam zitten, zegt Julian. Soms zit er een vrouw, maar die is dan naar voren geschoven als lokaas, omdat de daders denken dat kinderen zich dan meer op hun gemak voelen. De mannen zijn niet per se pedofiel.

'Sommigen zijn gefascineerd door het gegeven iets te doen wat niet mag, zogenoemde *curious cats*, of ze zijn graag dominant. We stellen altijd een aantal controlevragen: weet je wel dat ik minderjarig ben? Als ze daar bevestigend op antwoorden, is het heel bewust uitgedrukt.'

Zodra de intentie duidelijk is, maakt Terre des Hommes een dossier en overhandigt dat aan de politie.

Soms sturen ze een interventiebericht – een mail waarin staat dat de dader hulp moet zoeken.

Ondanks de mediabekendheid van Sweetie wordt ze nooit herkend. 'Het beeld dat mensen van haar kennen is natuurlijk een marketingplaatje. We weten dat die mannen vaak dingen opnemen, dus in het echt zorgen we met blurren of bufferen dat ze een beetje vaag blijft. De illusie is altijd voldoende geweest.'

Hij heeft dan ook nog nooit mee gemaakt dat iemand Sweetie ontmaskerde. 'Die mannen zijn bezig met heel andere dingen dan analyseren, laten we het zo zeggen. Soms sturen ze wel: "Je bent fake." Daar schrok ik eerst van. Ze bedoelen dan dat ze denken dat Sweetie een jongetje is in plaats van een meisje.'

Waarom blijven mannen het doen, terwijl ze weten dat politie en andere instanties ze er actief in proberen te luizen? Julian vergelijkt het met een flitspaal: 'Iedereen weet dat die bestaan, en toch krijgen mensen nog boetes.'

Uiteindelijk is het de bedoeling dat de Sweetie-software door de politie zelf wordt ingezet.

'Als wij een interventiebericht sturen, heeft dat veel minder impact dan wanneer de politie mailt. Daar moeten we naartoe.'



## Nieuws

## Pelibar weer open

In december 2018 kondigde de Pelibar aan definitief haar deuren te sluiten. Nog geen vijf maanden later is de bar weer geopend voor bewoners, en op 1 juni volgt de heropening voor het grote publiek met een cocktailavond. Penningmeester Victor Shikh Khamis: 'Veel mensen werkten al lang bij de Pelibar, de sluiting was dan ook een tegenslag.' De bar kreeg teveel klachten over geluidsoverlast en er waren niet genoeg vrijwilligers om het draaiende te houden.

Shikh Khamis: 'Ik ben direct begonnen met een plan voor een vernieuwde, professionele bar. Tegen geluidsoverlast staat er nu een beveiliging bij de deur. Daarnaast krijgen bestuursleden een vergoeding en is er een schoonmaakbedrijf ingehuurd. Een nieuw initiatief is de bewonersavond. 'De Pelibar was in eerste instantie bedoeld als ontmoetingsplek voor bewoners van de Pelikaanhof, dit willen we waarborgen.' Daarom is de Pelibar op de eerste dinsdag van iedere maand alleen toegankelijk voor bewoners.

## Bijna 400 extra kamers

Niersman Projectontwikkeling wil aan de Marewijk, op de locatie van de vroegere bouwmarkt Big Boss, een studentencomplex bouwen. Het gebouw zal bestaan uit 392 kamers en in ieder geval een fitness, studieruimte en fietsverhuur bieden. Plannen voor het project bestaan al langer, maar projectleider Harm Meuwese verwacht de bestemmingsplanprocedure binnenkort in gang te kunnen zetten. De eerste stap hierin is een informatiebijeenkomst voor omwonenden van de Marewijk, die plaatsvindt op 28 mei. Hoewel het plan al duidelijk vorm begint aan te nemen, duurt nog even voor studenten hun intrek kunnen nemen in de woningen: als alles voorspoedig verloopt hoopt het bedrijf medio 2020 te kunnen starten met de bouw.

## Meer geld voor Leids

## BioSciencePark

De provincie Zuid-Holland heeft zo'n €750.000 uitgetrokken voor projecten op het Leidse BioSciencePark. De overkoepelende organisatie van het gebied, die heel overzichtelijk ook Leiden BioSciencePark heet, krijgt bijna anderhalve ton om de zichtbaarheid van het gebied te vergroten en de aanwezige onderzoeksinfrastructuur toegankelijker te maken. Daarnaast krijgt TNO twee ton voor een nieuw lab, en komt er nog een gebouw bij voor bedrijven die willen opstarten of hun eerste groeispurt door gaan maken

## Prijs voor planetenonderzoek

Astronoom Jos de Boer heeft de zogeheten Chesneaprijs gekregen voor zijn onderzoek naar het ontstaan van planeten rondom jonge sterren. De prijs wordt om het jaar toegekend aan het beste sterrenkundige proefschrift op het gebied van hoge ruimtelijke resolutie. De Boer is inmiddels gepromoveerd en werkt nu als postdoc in Leiden. De prijs bestaat uit een certificaat, een geldbedrag van duizend euro, en een uitnodiging om te komen spreken op bijeenkomsten voor sterrenkundigen.

## Sokken voor San Francisco

Studenten van het honourscollege Law zamelen geld in voor daklozen in San Francisco. Tijdens een studiereis naar de VS in kader van het honoursvac 'Colorblind Criminal Justice' in the US and the EU' zullen ze een nacht meelopen met het 'San Francisco Night Ministry', een hulporganisatie die daklozen en minderbedeelden ondersteunt. Het opgehaalde geld willen de studenten gebruiken om sokken uit te delen aan daklozen. Het streefdoel van de actie is vijfhonderd euro.

# 'Renteverhoging niet legaal'

## Studentenorganisaties dreigen met gang naar de rechter

De renteverhoging op de studieschuld is in strijd met een verdrag van de Verenigde Naties, stellen het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) en het Landelijk Studenten Rechtsbureau (LSR). De Eerste Kamer stemt 4 juni over het wetsvoorstel.

**DOOR SUSAN WICHGERS** Voorzitter van LSR Brechje Keukens ontdekte de bepaling in het VN-verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, dat Nederland geratificeerd heeft. Daarin staat dat onderwijs geleidelijk kosteloos moet worden, om het recht op onderwijs en de toegankelijkheid te waarborgen.

Dat klopt dus niet met het wetsvoorstel van de renteverhoging, legt ze desgevraagd uit. 'Het had gekund als het noodzakelijk zou zijn voor de kwaliteit van het onderwijs', zegt Keukens. 'Maar het is niet noodzakelijk, want het geld gaat rechtstreeks naar de staatskas, niet naar de verbetering van het onderwijs. Deze maatregel is regressief, het zou echt een stap terug zijn.'

Tom Barkhuysen, advocaat bij Stibbe en hoogleraar staats- en bestuursrecht, vocht in 2012 de langstudeerboete aan: 'Toen konden we ons beroepen op rechtszekerheidsargumenten en gelijke behandelingsargumenten: mensen hadden bijvoorbeeld niet genoeg tijd om zich op de nieuwe wet voor te bereiden.'

De renteverhoging is een ander verhaal, legt Barkhuysen uit. 'Zo'n bepaling laat veel ruimte voor interpretatie van de rechter. "Streven naar kosteloos onderwijs", wat betekent dat? Dat kan ook over honderd jaar pas zijn.'

In eerdere procedures over soortgelijke onderwerpen geeft de rechter dan ook vaak ruimte aan een staat om toch meer geld te vragen voor onderwijs. 'Ondanks de bepaling kan dat nog goed verdedigbaar zijn. Na een eventuele instemming in de Eerste Kamer zou het wetsvoorstel wel bij de rechter kunnen worden aangevochten, maar gezien de jurisprudentie heeft dat niet heel veel kans van slagen.'

De organisaties wachten nu eerst de stemming in de Eerste Kamer af.

Keukens: 'Stel dat het aangenomen wordt, dan gaan we kijken naar mogelijke juridische stappen. Maar het zal inderdaad moeilijk worden om ons op de bepaling te beroepen.'

Bij het verdrag zit daarnaast een facultatief protocol, een soort bijlage, waarin staat dat burgers naar een comité kunnen stappen als ze menen dat de staat hun rechten schendt. Nederland heeft dat gedeelte niet geratificeerd. Volgens Keukens is dat ook reden tot zorg.

'Plat gezegd: alle Westerse landen hebben het geratificeerd, behalve Nederland en Ierland', stelt Keukens. 'Grote mensenrechtenorganisaties roepen al jaren op om te ratificeren. De overheid blijft zeggen "dat ze het nog aan het onderzoeken zijn". Ik kan de reden wel bedenken.'

# Minervahuis Haagweg mag blijven

Haagweg 47 blijft een studentenhuus. Het college van B&W trekt de vergunning tot de verkamering van het voormalige blijf-van-mijn-lijfhuis tot 37 studentenkamers niet in. De bezwaarcommissie van de gemeente had een negatief advies gegeven over het opdelen van het pand. Dat advies legt het college naast zich neer.

Het college van B&W gaf in 2018 een vergunning af om het pand Haagweg 47 op te knippen in 37 studentenkamers. Sinds november wonen er al Minervanen in het studentenhuis. Omwonenden hebben zich steeds verzet tegen de komst van de studenten.

'Het is een heel groot studentenhuis', zei buurtbewoner Annet Jonk, die in december in de gemeenteraad een vurig pleidooi hield tegen de verkamering. 'We vinden het een heel slecht idee, dat willen we de gemeente laten begrijpen. Dat lukt steeds maar niet. We zijn boos op de eigenaar en boos op de wethouder. We hebben tranen van onmacht gehuild.'

De omwonenden maakten bezwaar tegen het studentenhuis bij de commissie bezwaarschriften van de gemeente. De commissie ontving in totaal van tachtig buurtbewoners een bezwaar. In april volgde de uitspraak en de omwonenden werden in het gelijk gesteld. 'Bezwaarders hebben meer dan voldoende aannemelijk gemaakt dat zij reeds ervaring hadden met overlast vanuit legaal en illegaal verkamering panden in hun wijk', schreef de commissie. 'De gemeente is niet of nauwelijks in staat gebleken de overlast te beperken of weg

te nemen. De omgeving heeft veel te verduren.'

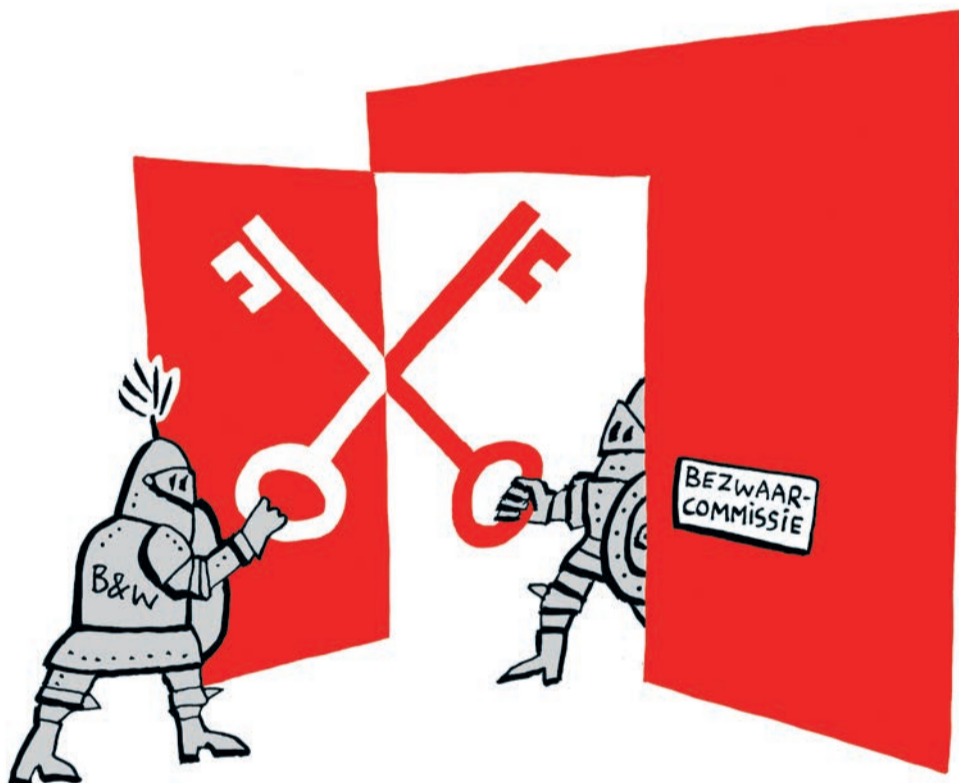
Dat het rond het pand aan de Haagweg rustig wordt, is volgens de commissie 'onwaarschijnlijk'. Het besluit van het college om af te wijken van het bestemmingsplan is volgens de commissie dan ook onterecht: 'Er is sprake van strijd met goede ruimtelijke ordening, en de belangen van de bewoners zijn niet zorgvuldig afge-

wogen.' Het college kreeg dan ook het advies om het besluit te herroepen.

Het college doet dat echter niet. Wethouder Fleur Spijker van Wonen beroept zich op de nieuwe regels rond verkamering die het college heeft opgesteld. Deze regeling moet echter, na een inspraaktermijn, nog door de gemeenteraad worden goedgekeurd. In dit voorstel zijn quota opgenomen voor het aantal panden dat per buurt

verkamerd mag worden.

'We hebben gekeken wat dat betekent voor de Haagweg', aldus Spijker in een interview met het lokale radiostation *Sleutelstad*. 'Voor de Haagweg hebben we acht procent van de panden als maximum gesteld. Dat betekent dat vijftien verkamerde panden zijn toegestaan. Er zijn er nu elf, plus mogelijk nog een. Dus we zitten nog niet aan de vijftien.' **VB**



# 'Meestal geen grote leugens'

**Leidse factcheckersgroep Nieuwscheckers neemt uitspraken van politici en media onder de loep in aanloop naar de Europese verkiezingen. 'We zagen in de media ruimer ontstaan over desinformatie die de verkiezingen zou kunnen ontregelen', legt mede-oprichter Alexander Pleijter uit. 'Dat willen we met deze factchecks voorkomen.'**

'We vinden meestal geen grote leugens. Vaak wordt iets geponoerd als een feit, maar blijken er geen recente cijfers van te bestaan', vertelt Pleijter.

'Of iets wordt aangedikt om een sterker punt te maken,' vult student-assistent Sarah Sramota aan. Een voorbeeld hiervan is de uitspraak van Europarlementslid Marcel de Graaff (PVV) dat honderdduizenden Nederlanders afgelopen jaar naar de Voedselbank moesten. Pleijter: 'Dit bleken er zo'n 140.000 te zijn. De uitspraak is dus overdreven.'

In sommige gevallen is er wel duidelijk sprake van bewuste misleiding. Mede-oprichter Peter Burger: 'We zagen op verschillende nieuwssites een bewering van Juncker langskomen. Hij zou hebben gezegd ver-

tegenwoordigers van EU-kritische partijen – die hij domme nationalistenoemt – te weren uit de Europese Commissie. Het oorspronkelijke interview stond op de Poolse nieuws-site *Rzeczpospolita*. We hebben dit laten vertalen. Hieruit bleek dat de uitspraken van Juncker verdraaid waren. Die gemanipuleerde uitspraak was dan weer opgepikt door andere nieuwsmedia. We hebben de media erop aangesproken en een aantal van hen heeft de uitspraak verwijderd.'

'We hopen dat partijen en media zich proberen te houden aan de waarheid, dus het is fijn om te zien

dat zo'n bewering wordt aangepast.'

Speciaal voor het project rondom de Europese verkiezingen is een crowdfundingactie gestart. Van dat geld zijn student-assistenten en freelancers aangenomen. Zo kunnen ze al een stuk meer uitspraken factchecken, maar wat Burger betreft nog niet genoeg: 'We krijgen vaak de vraag of we ook beweringen op sociale media willen checken. Dat willen we wel, maar we hebben er de mensen niet voor.' In de toekomst hopen ze dit via een sponsor te kunnen bewerkstelligen. In totaal zijn 35 uitspraken gecheckt. **EVDS**



# Geen verplichte matching

## College wil niet voldoen aan eisen raad en trekt plan in

Het college van bestuur wilde universiteitsbreed verplichte matching invoeren, maar trekt dat voorstel in. De universiteitsraad is namelijk niet overtuigd van het plan en wil op een later moment opnieuw kunnen instemmen. Daar gaat het college niet mee akkoord.

**DOOR VINCENT BONGERS** De universiteit wil scholieren zo goed mogelijk informeren over de opleiding die ze mogelijk gaan kiezen, om zo stu-

die-uitval tegen te gaan. Opleidingen bieden dan ook al matchingsactiviteiten aan. Die zijn echter bij veruit de meeste studies niet verplicht. Het college wil daar verandering in plannen.

Studentenpartij ONS is voorstander van het plan van het college. De andere partijen hebben bezwaren. Het project is duur, het is twijfelachtig of het de uitval van eerstejaars daadwerkelijk zal doen dalen, en er zijn zorgen over hogere werkdruk door de verplichte activiteiten.

'Matching vinden we een goed

idee. We zien echter niet de meerwaarde in van het verplicht stellen van de matching voor alle studenten', aldus Gerieke Prins van studentenpartij LVS, die het standpunt van de meerderheid van de raad weergaf. De raad vindt dat het plan om de komende twee jaar veertien opleidingen die verplichte matching graag willen invoeren centraal te ondersteunen, door kan gaan. Prins: 'We willen dat er na twee jaar wordt geëvalueerd. Mocht blijken dat het heel goed werkt, dan kunnen we later alsnog instemmen met de verplichting.'

Volgens vice-rector Hester Bijl valt met deze aanpak het hele fundament onder het plan weg: 'Er is dus geen instemming voor universiteitsbrede verplichte matching. Terwijl de raad een jaar geleden besloot dat die verplichting er wel moest komen. Dat er steun was voor het plan. Als we over twee jaar weer moeten kijken of verplichte matching toch echt verplicht is, dan trek ik mijn voorstel terug.'

Het is 'de investering van een half miljoen euro gewoon niet waard' als over twee jaar blijkt dat het toch niet doorgaat. 'Dat betekent dat een

studie zelf een verplichte matching moet organiseren als een opleiding dat toch wil.'

'We moeten heel goed kijken waar we ons geld inzetten', zei vice-collegevoorzitter Martijn Ridderbos. 'We wilden dit graag collectief aanpakken, maar dan moet er wel perspectief zijn. We hadden het twee jaar geleden over de koers. Nu zou het gaan over het "hoe". Wij hebben het idee dat we nu weer bij de "wat"-vraag zijn uitgekomen. Dat kan, maar dan moet je afwegen of je daar dan nu een half miljoen in wil steken. En dat willen we niet.'



Op 28 mei rijden er geen treinen en in sommige gebieden ligt het streekvervoer merendeels plat.

## Ondanks staking toch tentamens

Dinsdag staakt het openbaar vervoer. Sommige universiteiten schuiven alles op, maar in Leiden verschilt het per opleiding. 'Je wordt geacht zelf maatregelen te nemen om te zorgen dat je op tijd aanwezig bent op het tentamen.'

De Nederlandse vakbonden willen dat werknemers betere pensioenen krijgen, en daarom zijn er komende week twee stakingsdagen. Op woensdag 29 mei staken de bouw- en de metaalsector, en dat is vervelend voor hun werkgevers. De dag ervoor, op dinsdag 28 mei, staken werknemers van de Nederlandse spoorwegen, de stadsvervoerders en de meeste streekvervoerders, en dat is vervelend voor iedereen.

Studenten zijn buitensporig veel aangewezen op het openbaar vervoer, en worden dus relatief zwaar getroffen. De universiteiten van Amsterdam en Utrecht kondigden daarom deze week aan dat alle tentamens voor die dag zijn afgelast. Ook de aanwezigheidsplicht bij

colleges geldt niet. Op de Universiteit Tilburg en de Vrije Universiteit worden de studenten gewoon verwacht – ook bij opleidingen die de VU en UvA samen delen, zoals tandheelkunde.

In Leiden wordt er niet centraal besloten over wat er met de staking moet gebeuren, lijkt het. 'Er valt weinig over te zeggen', laat woordvoerder Caroline van Overbeeke weten. 'Vooralsnog hebben we (nog) geen compleet beeld van mogelijk te vervallen activiteiten met verplichtend karakter zoals tentamens en colleges die dag.'

Faculteiten moeten dus zelf beslissen hoe ze omgaan met de staking. Bij Sociale Wetenschappen is een verplichte presentatiedag afgeschaft, bijvoorbeeld. De faculteit Rechten ziet minder mogelijkheden tot flexibiliteit: 'De tentamens op 28 mei kunnen vanwege organisatorische redenen niet worden verplaatst en zullen zoals gepland doorgang vinden. Indien je een tentamen hebt op deze dag, word je zelf geacht om

maatregelen te treffen zodat je op tijd aanwezig bent op het tentamen, stond in een mail aan alle studenten.

Dat besluit is vanuit het belang van de student genomen, licht Dennis Hoitink van het rechtenbestuur toe. De mogelijkheden om de acht tentamens die voor die dag gepland staan te verplaatsen is beperkt, zeker als er ook nog een herkansingsmogelijkheid moet komen.

'Wij willen de studenten die nu al aan het blokken zijn, ook de mogelijkheid geven om het tentamen te maken. Iedereen is per mail op de staking gewezen: houd er rekening mee, ga eerder van huis. Als we het niet door laten gaan, is de schade groter dan bij wel door laten gaan.' Wie het echt niet haalt om bij het tentamen te komen, kan meedoen aan de herkansing. Dat is dan natuurlijk geen herkansing maar de eerste keer, dus wie dat tentamen wil herkansen, kan aankloppen bij de examencommissie, waar 'met coullance' op verzoeken zal worden gereageerd, aldus Hoitink. **BB**

## Peli-python niet terug bij eigenaar

De eigenaar van de "Peli-python" heeft zich nog niet gemeld. De koningspython werd zondagnacht gevonden bij studentencomplex de Pelikaanhof. Het dier lag voor een van de ingangen van de flat.

Het is nog niet duidelijk hoe het daar terechtgekomen is. De dierenambulance heeft de slang opgehaald en aangemeld op Amivedi, een website voor het registreren van vermiste en gevonden huisdieren.

Bewoonster Marthe Cremers plaatste een filmpje in de Facebookgroep van de Pelikaanhof met de boodschap: 'Ik weet niet wiens slang dit is, maar ik heb net de die-

renambulance gebeld!'

Ze zag de python voor de deur liggen toen ze 's nachts thuiskwam van werk, zegt ze. 'Ik dacht even dat ik hallucineerde, het was zo vreemd.' Volgens website Amivedi is het dier zo'n 70 centimeter lang.

Koningspythons zijn wurgslangen en, net als andere pythons, niet giftig. Ze bijten zelden en zijn in toenemende mate populair als huisdier. Bij dreiging rolt de slang zich op als een bal, maar ook dit gedrag komt nauwelijks voor bij pythons in gevangenschap.

Volgens een woordvoerder van de dierenambulance verkeert de python in goede gezondheid. **EVDS**

## Help, wat komt er boven water?

> Vervolg van de voorpagina

Fischer: 'Ik denk: als die ellende overall bekend is, en een vertrouwenspersoon is niet in staat geweest om het bestuur te bewegen maatregelen te treffen, is een vertrouwenspersoon dan de juiste oplossing?'

Toch geldt dat ook niet automatisch voor een ombudsman, denkt hij. 'Als je een ombudsman ondergeschikt maakt aan het bestuur, kan hij net als een vertrouwenspersoon geen deuk in een pakje boter slaan.'

Hij vervolgt: 'Er zijn twee dingen die ik overall zal aanbevelen: een ombudsman, die je buiten de universiteit plaatst, en daarnaast een meldplicht.'

'Dus als er iets mis is, op welk niveau dan ook, moet degene die daar bestuurlijk eerst verantwoordelijk voor is dat melden bij het eerst hogere bestuur: sectie leider, afdelingsvoorzitter, decaan tot aan het college van bestuur. Gebeurt dat niet, dan volgen er sancties, zoals het verliezen van de bestuursfunctie waarbij duidelijk wordt wat de reden daarvoor was.'

Universiteitsraads lid Van der Steen: 'We denken echt niet dat alles wel goed komt als je een ombudsfunctionaris aanstelt. Wat er echt nodig is, is een verandering in de bestuurscultuur: meer gevoelig-

heid voor signalen en een veel grotere bereidheid om daar snel op te reageren. Een ombudsman kan niet alles doen, maar speelt daar een belangrijke rol in.'

Omdat sociale veiligheid steeds beter bespreekbaar wordt, komt er een 'heftige tijd' aan, zei Stolker tegen de universiteitsraad.

'Ik verwacht dat er binnen universiteiten, ook de onze, allerlei meldingen komen van fout en ongewenst gedrag. Daar kun je heel erg zenuwachtig van worden en denken: "Help, help, help, wat komt er allemaal boven water?" Je kunt er ook blij zijn dat mensen naar voren durven te stappen en zeggen wat er niet deugt.'

'Een promovendus vertelde mij dat een vertrouwenspersoon van een bepaalde faculteit had gezegd dat de vertrouwenspersoon er is om te voorkomen dat medewerkers naar de media gaan', zegt Marishka Neekilappillai van promovendipartij PhDoc. 'Dat lijkt me niet de bedoeling.'

'Dat is zeker niet de bedoeling', reageert Stolker. 'Er wordt gezegd dat universiteiten bang zijn voor hun reputatie. We hebben een paar flinke zaken gehad. In dit verband vind ik de reputatie totaal niet belangrijk. Je reputatie wordt pas geschaad als je niks aan dit soort zaken doet.' **VB/AK**



# Hamvraag: waar moet worden gesneden?

## De effecten van de commissie Van Rijn op Geesteswetenschappen

Meer geld naar de bèta's en minder naar de alfa's. Dat is een van de voorstellen van de commissie Van Rijn aan de minister van Onderwijs. Wat betekent dit voor de Leidse faculteit Geesteswetenschappen?

**DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK** Als alle aanbevelingen van de commissie Van Rijn worden doorgevoerd, krijgt de Universiteit Leiden per saldo jaarlijks 5 miljoen euro minder. *Mare* meldde vorige week abusievelijk dat de faculteit Geesteswetenschappen ditzelfde bedrag zou verliezen, maar dat klopt niet, zegt Menno Tuurenhout van het faculteitsbestuur. Hij schat dat de schade voor Geesteswetenschappen jaarlijks op circa vijf ton zou kunnen uitdraaien. 'Ik vind het relatief meevallen', reageert hij. 'Maastricht en Rotterdam krijgen een veel grotere tik.' Bovendien verwacht hij dat die vijf miljoen schade voor Leiden nog zal teruglopen. 'Minister van Engelshoven heeft goede hoop dat er in de Voorjaarsnota reparatiegeld ter beschikking wordt gesteld. Dat heeft dan een dempend effect op die vijf miljoen.'

Daarnaast heeft het Leidse college van bestuur toegezegd de kosten voor 2020 voor zijn rekening te nemen door de reserves aan te wenden. 'Een verstandige beslissing', vindt Tuurenhout, 'want dat geeft bestuurlijke rust.' In 2020 zullen de faculteiten daarom nog niets merken van de herverdeling. Vanaf 2021 wel.

'Na 2020 betekent dat voor onze faculteit een teruggang van ongeveer vijf ton per jaar op een totale begroting van 75 miljoen. Die tegenvaller nemen we dan mee in de meerjarenbegroting.' Vijf ton klinkt weinig op een totale bezuiniging van vijf miljoen, maar volgens Tuurenhout is dat niet zo gek. 'De gelden worden verdeeld over alle faculteiten behalve de bètafaculteit.'

Om dat verlies op te vangen, moet elders worden bespaard. Tegelijkertijd moet het bestuur voorkomen dat de werkdruk nóg verder oploopt én tegelijkertijd de kwaliteit van het onderwijs waarborgen. Hamvraag: waar moet worden gesneden?

Nog meer bezuinigen op onderzoek kan niet, stelt Tuurenhout. Een beter idee is het aantal vakken verminderen. 'Op de hele faculteit worden meer dan 2000 vakken per jaar gegeven en muteren er 500. Als we dat reduceren, kan dat de werkdruk verminderen. De tijd die vrijkomt, kan dan aan onderzoek worden besteed.'

Die ontwikkeling was overigens al gaande. Ton Kallenberg leidt de werkgroep van deze zogenoemde programmanormen. Het doel: onderwijstijd beter over de docenten verdelen en het aantal vakken verminderen. 'Het plan startte met een meer ideële achtergrond, namelijk het verminderen van de werkdruk', zegt Kallenberg. 'Maar Van Rijns aanbevelingen geven maar weer aan hoe belangrijk het ook vanuit financieel oogpunt is om er mee



door te gaan.' Hij verwacht dat het invoeren van de programma-normen voldoende lucht biedt om de werkdruk niet verder te laten oplopen.

Daarmee is de financiële tegenslag nog niet opgelost. Naast reductie van het aantal vakken, denkt Tuurenhout dat het goed is om kleine studierichtingen niet meer op meerdere universiteiten tegelijk aan te bieden. 'Het is niet uit te leggen aan de maatschappij als er zes studenten in een lichting zitten. Van opleidingen met minder dan tien studenten kun je zeggen: bied die wel aan op de ene universiteit en niet op de andere. Het kan best dat de faculteit qua opleidingsaanbod wat armer wordt. Noem het selectieve krimp.' Daar voegt Tuurenhout aan toe dat de faculteit wel een verantwoordelijkheid heeft voor de zogeheten unica: specifieke opleidingen die Leiden als enige in Nederland aanbiedt, zoals Afrikaanse talen en culturen en Oude Nabije Oosten-studies.

Wetenschappelijk directeur Thony Visser van onderzoeksinstituut LUCAS ziet weinig heil in het schrappen van kleine opleidingen. 'Dat heeft helemaal geen schokkend bezuinigingseffect. Die hebben namelijk ook weinig staf. Ik zie het nog gebeuren dat daarna de opleidingen worden geschrapt die daarna dan weer het kleinst zijn. Dat wordt een gebed zonder eind.'

Een andere optie is het invoeren van een brede bachelor talen en culturen, waarin afzonderlijke taalopleidingen opgaan. Naar die

mogelijkheid doet het faculteitsbestuur momenteel onderzoek, zegt Tuurenhout: 'Als studenten een breder profiel kunnen kiezen, bijvoorbeeld Europese talen en culturen, en zich naderhand specialiseren, dan zijn ze veel breder inzetbaar. Je moet ook kijken naar de aansluiting op de arbeidsmarkt.' Dat hoeft volgens hem niet te betekenen dat de studenten dan min-

**'Studenten willen zich breed oriënteren, daar moeten we op inspelen'**

der specialistische kennis hebben. 'Je zou de masterfase, waarin de student zich in een bepaalde taal specialiseert, bijvoorbeeld kunnen verzwaren door die twee jaar te laten duren, zodat iemand toch met evenveel kennis van een bepaald vakgebied de universiteit verlaat.' Over de brede bachelor is nog geen bestuurlijk standpunt ingenomen, dus het is nog niet voorgesteld aan de faculteitsraad.

In het idee van een brede bachelor ziet Visser wél wat. 'Studenten willen zich tegenwoordig graag breed oriënteren. Kijk naar de populariteit van Urban Studies en International Studies. Daar moeten we op inspelen.'

Dan is er nog de optie om een numerus fixus in te stellen voor

snel groeiende opleidingen als Koreastudies en International Studies, zodat de onderwijskwaliteit hoog kan worden gehouden zonder de docentcapaciteit te hoeven uitbreiden. Tuurenhout ziet dat niet zo zitten. 'Dat kan studenten juist afstoten. Ze kunnen denken: laat ik me maar niet aanmelden, want ik word toch niet toegelaten. Het risico bestaat dat de studentenaantallen dan juist onder het maximum komen, dan snij je jezelf in de vingers.'

Naast wijzigingen in onderwijsprogramma's zouden bestuurlijke taken van docenten efficiënter kunnen, vindt hij. 'Deze faculteit telt 117 commissies over 54 opleidingen: examencommissies, opleidingscommissies, toetsingscommissies, toelatingscommissies. Die moeten we clusteren, zodat er meer tijd besteed kan worden aan onderwijs en onderzoek.'

Tot slot ziet Tuurenhout kansen door juist te investeren in technologie en innovatieve collegevormen. 'Dan kun je denken aan het meer opnemen van colleges, zodat die niet meermaals hoeven te worden gegeven en je met minder personeel toe kan.'

Het voorstel van Van Rijn is 'een rotverhaal', zegt Visser. 'Maar het kwam niet als een verrassing: de lobby van de technische universiteiten loopt al langer. Het had veel erger kunnen zijn.'

Het is 'vervelend', beaamt Tuurenhout. 'Maar ik lig er niet echt wakker van. Ik denk niet: we gaan het niet redden en moeten reorganiseren.'

### Moskee als mikpunt

Geweld tegen moskeeën is een structureel verschijnsel geworden in Nederland. Dat blijkt uit de bundel *Mikpunt moskee*, die Ineke van der Valk van de Faculty of Governance and Global Affairs heeft samengesteld.

#### Neemt het geweld tegen moskeeën toe?

'Het is meer zo dat het sinds de moord op Theo van Gogh in 2004 een structureel gegeven is geworden, met elk jaar zo'n twintig, vijftieng incidenten. Dat gaat dan om brandstichting, ingegooide ruiten, bekladding met discriminerende leuzen.'

#### Een actievoerder van Pegida ging demonstratief varkensvlees barbecueën. Is dat ook geweld?

'Zo'n actie is wettelijk toegestaan. Maar het heeft wel onze aandacht, omdat zo'n actie gericht is op de aantasting van grondrechten: die barbecue wordt ondernomen omdat men wil dat de moskee wordt gesloten.'

#### Hoe komt het, dat anti-moskee-acties structureel zijn geworden?

'Er is veel negatieve beeldvorming over de islam en moslims. Er is, terecht, onrust en bezorgdheid over aanslagen uit extreem islamistische hoek. Die gevoelens worden overigens gedeeld door moslims, zelf de grootste groep slachtoffers van dat geweld.'

'Maar mensen zijn geneigd te generaliseren, zeker onder invloed van negatieve beeldvorming. In die gevallen waarbij de daders zijn opgepakt gaat het vooral, maar zeker niet altijd, om jongeren, die soms zijn aangesloten bij een rechts-extremistische organisatie.'

#### De Nederlandse wet biedt de mogelijkheid om zwaarder te straffen als een misdaad een discriminerende achtergrond heeft. Waarom precies?

'Een bushokje vernielen is verkeerd. Maar als je de ruiten van een moskee ingooit, zitten daar aspecten aan die raken aan de grondbeginselen van onze rechtsstaat, zoals gelijkheid en vrijheid van godsdienst. Die extra dimensies kunnen een reden zijn om zwaarder te straffen.'

#### Toch gebeurt dat meestal niet.

'Veel te weinig, blijkt uit de bijdrage van een jurist. De afgelopen twintig jaar zijn er zo'n vijftig brandstichtingen bij moskeeën geweest. Bij ongeveer de helft daarvan kwam het tot een rechtszitting. Bij slechts een klein deel – zoals de aanval met molotovcocktails op een volle moskee in Enschede in 2016 – wordt dat aspect ook meegewogen. Hopelijk zorgt deze publicatie ervoor dat er bij het Openbaar Ministerie en de rechters meer aandacht voor komt.'

#### Is er bij de rest van het land wel voldoende aandacht?

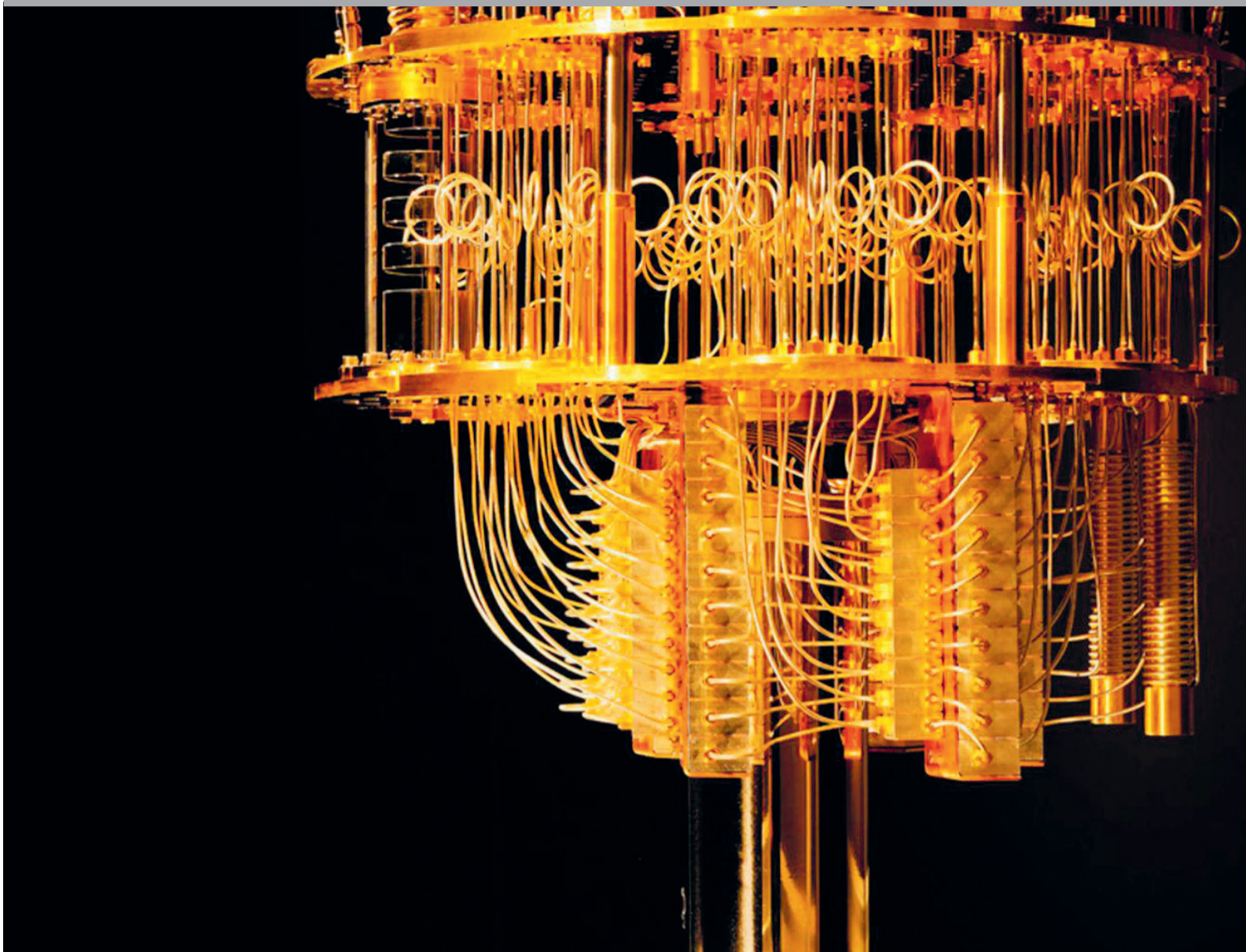
'In toenemende mate, in elk geval. Het gaat nog steeds te vaak voorbij als iets dat gewoon gebeurt. De politiek kan duidelijk stelling nemen; we weten uit Brits onderzoek dat dat heel belangrijk is om geweld tegen te gaan.'

#### Echt waar? Wat maakt het een lid van een racistische organisatie nou uit dat de burgemeester tegen zijn actie is?

'Het heeft impact, net zoals de negatieve beeldvorming over moslims ook invloed heeft. Moskeeën kunnen zelf bijdragen door zich open te stellen voor de samenleving: dingen organiseren voor de buurt, dialogen opzetten tussen christenen, moslims en joden, en duidelijk maken dat extremistische opvattingen niet worden gedeeld.'

**Ineke van der Valk (red)**, *Mikpunt Moskee*. Brave New Books, 191 blz, € 21,99





# De computer die niemand begrijpt

## Quantumcomputer-expert Seth Lloyd geeft lezing

De quantumcomputer gaat heel veel veranderen, zegt de Amerikaanse natuurkundige Seth Lloyd. Hij moet alleen nog even worden gebouwd. 'Het druist tegen de intuïtie in, ook die van mij.'

**DOOR MEL VOET** Natuurkundigen richten hun vizier strak op de quantumcomputer. De grote techbedrijven steken vele honderden miljoenen in die mysterieuze machine. De competitie is groot, weet Seth Lloyd (58), die op 5 juni naar Leiden komt om een lezing te geven.

Lloyd werkt als professor werktuigbouw- en natuurkunde aan het Massachusetts Institute of Technology (MIT) en geldt als de absolute expert. Als promovendus bestudeerde hij in de jaren tachtig de eerste wetenschappelijke ideeën over quantumrekenen van Richard Feynman, een sleutelfiguur in de quantummechanica. 'Allemaal razend interessant', zegt hij in een FaceTime-gesprek vanuit zijn kantoor in Cambridge, Massachusetts, 'maar nogal abstract'. Een echte quantumcomputer bouwen, dat wilde hij. En hij stelde het in 1993 als allereerste voor in een geruchtmakend artikel in *Science*: 'A Potentially Realizable Quantum Computer'.

### Wat zijn quantumcomputers eigenschap?

'Het zijn apparaten die informatie verwerken. Maar dat doen ze op het niveau van individuele atomen of ionen, fotonen, elektronen of supergeleidende circuitjes. De quantummechanica dicteert hun gedrag, en die is erg vreemd en tegenintuïtief. Zo kunnen twee elementaire deeltjes onlosmakelijk van elkaar op de hoogte zijn, ongeacht hun onderlinge afstand. Dan heten ze verstrengeld, wat Einstein een "grijselig effect op een afstand" noemde. Het is dus lastig je een voorstelling te maken van quan-

tummechanica. Quantumcomputers zijn erfgenaam van al deze vreemde eigenschappen.'

### Wat is het verschil met klassieke computers?

'Die werken met bits: de kleinste beetje informatie. Ze vertegenwoordigen alleen het onderscheid tussen twee opties, die 0 of 1 kunnen heten, waar of onwaar, ja of nee, wat dan ook. Een computer slaat dat op in een minicondensator, een soort emmer voor elektronen. Als de condensator leeg is, dus ongeladen, noemen we dat 0; als de emmer vol is, dus geladen, heet het 1. Dat gegevens in een rij nullen en enen zijn weergegeven, heet digitaal; bits zijn dus digitaal, en computers daarom ook.'

'Quantumcomputers werken ook digitaal. Maar een quantumbit, of een qubit, heeft de geïntegreerde eigenschap dat het tegelijkertijd 0 en 1 kan zijn.'

Als je op het niveau van een condensator voor één enkel elektron kijkt, gebeurt daar hetzelfde. Het elektron zit erin of niet, 1 of 0. Maar de quantummechanica staat een zo'n elektron toe dat het erin zit en tegelijk ook niet. Een quantumbit kan daarom op hetzelfde moment 0 en 1 registreren, op een vreemde, quantummechanische manier die niemand begrijpt.

'Het druist tegen de intuïtie in, ook die van mij. De wiskunde mag ik dan snappen, maar ik zie nergens een frisbee of voetbal op twee plekken tegelijk zijn. Als mens is het eigenlijk onbegrijpelijk.'

### Wat bracht uw Science-artikel destijds teweeg?

'Ik realiseerde me dat je atomen, vrij rechtoe rechtaan, kon raken met lasers zodat ze bepaalde bewerkingen in de quantumlogica zouden kunnen uitvoeren. Halverwege de jaren negentig heb ik met collega's op MIT de eerste quantumalgoritmen geschreven. Die toonden aan dat een quantumcomputer in principe kon

werken. Wat quantumcomputers pas echt interessant maakte: je zou supergrote getallen kunnen ontbinden in factoren. De zogeheten asymmetrische cryptografie is daarop gestoeld: dat stelt je in staat om dataversleuteling op het internet te kraken, een tamelijk ontwrichtende toepassing.'

'Daarna nam het echt een hoge vaart: niet honderden, maar duizenden mensen stortten zich op de quantumcomputer. Tegen de millenniumwisseling werden de eerste supergeleidende quantumbits samengesteld. Het hele terrein van quantuminformatietheorie werd vervolgens in kaart gebracht. Mensen vroegen zich af welk soort vragen een quantumcomputer zou kunnen oplossen en welk soort schijnbaar niet.'

### Waartoe hebben al die inspanningen geleid?

'Vijf jaar geleden waagde Google zich eraan: ze investeerden 100 miljoen dollar. Daarop kwamen IBM en Microsoft, die er al twintig jaar actief in waren, ook met dergelijke bedragen. Intel wilde niet achterblijven, en stak 100 miljoen dollar in het quantumlab van de TU Delft. Dat moet vruchten gaan afwerpen. Het factoriseren van heel grote getallen is nog altijd toekomstmuziek, maar de huidige quantumcomputers weten steeds beter quantumsystemen te simuleren. Dat klinkt misschien nogal esoterisch, maar het is belangrijk in de chemische technologie, in medicijnontwikkeling.'

'Microsoft verzorgt ook lezingen waarin ze aankondigen het voedselprobleem uit de wereld te zullen helpen met hun quantumcomputers. Vermakelijk, maar zij lopen nu eenmaal achter in de quantumrace. Ze hebben ingezet op een wat speculatieve technologie, dan krijg je boude beweringen. Dat werkt soms op de lachspieren.'

### Gaat het Jan en alleman ook iets opleveren?

'We kunnen de privacy van informatie sterk verbeteren. Quantumalgoritmen analyseren data op een interessante manier. Stel dat je de patiëntendossiers van alle Nederlanders in een quantumtoestand opslaat. Dan beeld je, zeg, een terabyte – dat zijn acht biljoen, ofwel achtduizend miljard, bits – af op veertig quantumbits. Die kan je eenvoudig uitlezen op globale eigenschappen, maar juist daarom is er geen toegang tot individuele gegevens.'

### Gaan we zelf ook ooit quantumcomputers?

'Als het commerciële succes ervan komt, zou je een quantumcomputer niet willen gebruiken voor tekstverwerking. Maar voor privécommunicatie is het veelbelovend. Er gaat flink aan de weg worden getimmerd van het quantuminternet: een infrastructuur voor veilige, volstrekt vertrouwelijke quantumcommunicatie. De quantummechanica laat intrinsiek meer privacy toe; het biedt mensen de ruimte om opener te zijn.'

'Ook vind ik een *quantum game* een boeiende toepassing. In de speltheorie – die speelt in de economie en psychologie een rol van betekenis – bestaat het zogeheten *prisoner's dilemma*. Dat is een illustratieve afweging waarvoor twee verdachten staan: degene die de ander verraadt, wordt beloond; doen beiden dat, ontvangen ze allebei straf. Dat lokt een negatieve uitkomst uit.'

'Quantum games kunnen op dat vlak positiever uitpakken. Wie weet waar het goed voor is? Wellicht kunnen we op het quantuminternet de *tragedy of the commons* vervangen door de triomf van de *quantum commons*, de *quomments*.'

**Seth Lloyd**, *Quantum computing past, present, and future*, Oortgebouw  
Woensdag 5 juni, 19.30 uur

### Diktepil

Kinderen met ernstig overgewicht hebben vermoedelijk baat bij het diabetesmedicijn metformine, ook als ze nog geen suikerziekte hebben ontwikkeld. Yvette Lentferink van het Leids Universitair Medisch Centrum concludeert dat naar aanleiding van haar onderzoek, waarop ze komende woensdag hoopt te promoveren. Die conclusie is opvallend omdat de baten van metformine voor kinderen helemaal niet zo duidelijk zijn, volgens de literatuur die ze voor haar proefschrift op een rijtje moest zetten. Een klein beetje vooruitgang, ietsje lagere Body Mass Index. Ook haar eigen onderzoek bij 31 dikke kinderen vormt 'geen bewijs voor langdurige effectiviteit bij kinderen met obesitas', zoals ze zelf schrijft. Bij volwassenen lijkt metformine echter wel goed te helpen. Misschien zijn die wat beter in het gestructureerd dagelijks slikken van de pillen, oppert Lentferink. En het is nog niet helemaal duidelijk wat nou de juiste kinderdosering zou moeten zijn. 'Bij gemotiveerde kinderen met obesitas kan metformine overgewogen worden', stelt ze dan ook.

### Marburg

Het Marburg-virus is verschrikkelijk besmettelijk, dus wie het oploopt belandt – in het Westen althans – op een vak-kundig gesloten afdeling. Net als bij ebola veroorzaakt het hoge koorts en bloedingen in meerdere organen, en net als bij ebola is de kans dat je eraan sterft hoog. De ziekte komt alleen voor in Afrika, maar heel soms weten reizigers het mee terug te nemen naar Europa. In 2008 overleed een 41-jarige vrouw in het Leids Universitair Medisch Centrum aan de gevolgen van de ziekte, vermoedelijk opgelopen via vleermuizen in Oeganda. In het vakblad *Clinical Microbiology and Infection* geven internist Martijn Bauer en hoogleraar Jaap van Dissel een overzicht van reizigers met Marburg. Die hebben heel veel klachten, waarvan een versterkte bloedingneiging de opvallendste is: ze bloeden uit de slijmvliezen, en uit het piepkleine wondje dat je maakt om bloed te prikken. De belangrijkste hint dat het om Marburg kan gaan blijft toch wel het contact met zieke dieren of hun lichaamsvloeistoffen, of het bezoek aan Afrikaanse grotten of mijnen met vleermuizen erin. Is de diagnose eenmaal gesteld, dan moet alles op de maximale smetvrees-stand. Kamer op onderdruk waar de patiënt niet uit mag, al het verzorgend personeel in wegwerpkleding en speciale mondkapjes, bloedonderzoek dat niet ter plekke gedaan kan worden per koerier naar een lab, waar het na het testen onmiddellijk doodgemaakt moet worden. Alles dat de kamer verlaat, inclusief het eventuele stoffelijk overschot van de patiënt, moet uitgebreid behandeld worden met bleekmiddel. En zo goed mogelijk voor de patiënt zorgen, natuurlijk. Ook al is er geen medicijn.

### Artisboek

In de bibliotheek van Artis dook een oud en raadselachtig boek op: *Corpora ex Regno vegetabili/Animali* (lichamen uit het planten- en dierenrijk), over geneeskrachtige planten en dieren. Of hoogleraar Tinde van Andel, gespecialiseerd in plantengebruik, er eens naar wilde kijken? Het boek is rond 1800 geschreven in Zaandam, vermoedelijk door iemand die zulke planten en dieren verkocht aan apothekers en artsen. Daar waren er nogal wat van in het Amsterdam van die tijd, het hoofdkwartier van de VOC en WIC die uit alle hoeken van de wereld nieuwe ingrediënten aanvoerden. Het boek beschrijft 260 plantensoorten, leggen Van Andel en co-auteurs uit in het *Journal of Ethnopharmacology*. Planten die in Nederland groeien, maar ook soorten uit Madagaskar en Australië. De auteurs denken dat het om een handelaar gaat, omdat kennis uit een aantal wetenschappelijke werken ontbreekt. Een bioloog zou producten die van dezelfde plant komen bij elkaar hebben gezet. Het handgeschreven boek – met plaatjes die uit andere boeken zijn geknipt en geplakt – is uniek, en de naam van de maker staat er niet in. Mogelijk was het bedoeld om een opvolger op te leiden?



## Eliza's verwonderingen

## Specht, snavel, snot

## Pareidolia in antiek stuk koper

Tot aan de heropening van Museum De Lakenhal stort masterstudent film & photographic studies Eliza Jordaan zich op de verborgen schatten. Deze week: wat je niet meer niet kunt zien.

Wat een olijke vogel hè? Overduidelijk een specht, als je het mij vraagt. De lange snavel kaarsrecht vooruit, kraaloojes aan beide kanten en een heuse verenkuif achterop z'n koppie. Niet alle spechten hebben een kuif, maar deze wel.

Ook niet alle spechten zijn eigenlijk een olielamp, maar deze wel. Een geelkoperen olielamp. Toen ik de beschrijving van het object las moest ik even omschakelen. Want wanneer je eenmaal een gezicht, figuur of een poppetje in een willekeurig object herkent, kun je het niet meer niet zien.

Pareidolia, zo heet dat. Wat zoveel betekent als: gezichten menen

te herkennen in levenloze objecten. Een onwijs mooi woord trouwens, *parei-dolia*. Het doet denken aan dolen, dwalen of ijlen. Dingen zien die er niet zijn. Iets aanzien voor wat het niet is.

De kop blijkt een oliereservoir, de snavel is de tuit voor de vlam, de kuif het handvat: de specht is een lamp.

Misschien zie jij er iets heel anders in. Of helemaal niets, dat kan natuurlijk ook. Maar dan zal toch zeker de titel wel tot de verbeelding spreken? Want het leukste komt nog. In tegenstelling tot wat ik verwachtte, heet dit voorwerp niet 'specht-lamp', of 'geelkoper-vogel' of 'olielamp-specht'. We hebben het hier over een snotneus. Wat is de overeenkomst tussen een olielamp en een hinderlijk zesjarig jochie? Wat dankt z'n naam aan wat?

Bij het intypen van 'snotneus' in de fameuze digitale zoekbalk verschijnen er - zoals verwacht - eerst een hele reeks *up close* afbeeldingen van peuterneusjes vol slijmslierten

en groen gespetter. Ook belandde ik vrijwel direct op de snot-pagina van A.Vogel.

Maar het zit als volgt: deze 'vogel' is een olielamp die zijn naam dankt aan het ontwerp dat zorgt voor het constant druppelen van de olie, die zo de vlam brandende houdt. Hiermee wordt de olie hergebruikt. Net zoals snotneuzen die constant... juist ja.

Ik zocht nog naar een verband tussen spechten en snotneuzen. Dat is er helaas niet. Spechten hebben zelfs piepkleine veertjes in hun neusgaten, zodat er geen houtsnippers in komen tijdens het tikken in de boombast. Maar in mijn hoofd is dat verband er wel degelijk, en misschien nu ook in dat van jou.

*Snotneus van geelkoper, eerste helft 19e eeuw*  
Maker: anoniem  
Collectie Museum De Lakenhal  
<https://www.lakenhal.nl/nl/collectie/2734-2>



## Brief

## Stop halfslachtig duurzaamheidsbeleid

Na oproepen van scholieren en wetenschappers is het tijd om onze stem als gemeenschap van de Universiteit Leiden te laten horen. We kunnen niet langer om het duurzaamheidsvraagstuk heen: berichten over extreem weer, de afname van biodiversiteit en plastic deeltjes die zich ophopen in het water bereiken ons dagelijks. Als toonaangevend onderwijs- en onderzoeksinstituut heeft de Universiteit Leiden de verantwoordelijkheid om op korte termijn ambitieuze stappen te zetten om een serieuze oplossing te bieden aan het duurzaamheidsvraagstuk.

Helaas hanteert de universiteit tot op heden een halfslachtige aanpak: het duurzaamheidsbeleid kenmerkt zich voornamelijk door ad-hocmaatregelen en een vrijheid voor de faculteiten om al dan niet met duurzaamheid aan de slag te gaan. Dit betekent niet dat de maatregelen op zichzelf onjuist zijn. De toename in het gebruik van groene stroom, het plaatsen van enkele zonnepanelen, de pogingen tot betere afvalscheiding en het Join the Pipe-project zijn mooie initiatieven. Maar zowel het besluitvormingsproces als de uitvoering verlopen traag en moeizaam, en duurzaamheidsexperts lijken te veel op afstand van elkaar te werken. Om als universiteit een echte oplossing te bieden aan het klimaatprobleem moet er een centrale lijn uitgezet worden. Daarom is het belangrijk om een ambitieuze duurzaamheidsvisie voor 2030 op te stellen, bedacht vanuit ideeën over de toekomst van de universiteit in plaats van vanuit de restricties van het heden. Een visie die duurzaamheid in de breedste zin van het woord omvat, door niet alleen oog te hebben voor de planeet maar ook voor de sociale aspecten. Een visie die vooruitstrevend durft te zijn zowel op het gebied van bedrijfsvoering, als ook op de vlakken van onderwijs en de kaders van het onderzoek. Een visie die door zowel studenten als medewerkers wordt opgesteld en door iedereen wordt gedragen. Als de universiteit serieus met duurzaamheid aan de slag wil moet het onderwerp een voornamelijk plek krijgen in haar centrale beleidsstuk, het Instellingsplan 2021-2025, dat de koers bepaalt van alle faculteiten en expertisecentra. Enerzijds zal de prioriteit die duurzaamheid krijgt doorwerken

in alle andere universitaire beleidsstukken. Anderzijds is het ook een boodschap aan de buitenwereld dat de academie de ernst en omvang van het klimaatprobleem begrijpt, en als publieke instelling haar maatschappelijke verantwoordelijkheid draagt om de gevolgen van klimaatverandering zoveel mogelijk te beperken. Dus aan alle bestuurders van de Universiteit Leiden: toon daadkracht, prioriteer duurzaamheid, spreek jullie uit, neem jullie maatschappelijke verantwoordelijkheid en bied de student van 2030 een studententijd aan een universiteit die haar verantwoordelijkheid draagt in de duurzame transitie door duurzaamheid één van de speerpunten te maken.

## Leiden University Green Office

Met steun van: de studentengeleding van de Universiteitsraad, Studievereniging T.W.I.S.T., Prof. dr. J.J. Boersema, Hoogleraar Grondslagen van de Milieuwetenschappen, J.J. van der Born, Directeur ICT Shared Service Centre, Dr. ir. T. Bosker, Universitair Hoofddocent Milieuwetenschappen Dr. M.J.J. Schrama, Universitair Docent bij CML, Mr. E. Kentin, Docent Internationaal Recht, Dr. T. Minter, Universitair Docent bij FSW, K. Groen MSc, Promovendus bij CML

Ondertekenen? [bit.ly/LeidenClimateCall](http://bit.ly/LeidenClimateCall)

## Brief

## Schennis van de eigen beschaving

Er is volop discussie over het wel of niet gebruiken van de Nederlandse taal aan de universiteit ('Maak niemand monddood', *Mare* 28, 16 mei).

Die discussie is niet van de laatste jaren. Toen R.P. Cleveringa in 1946 en 1947 rector magnificus was, schreef hij in het jaarverslag van de universiteit: 'Ik beweer niet dat het nimmer nuttig is of nodig is voor Nederlandse wetenschappelijke letteren te grijpen naar een vreemde taal, en hoe vaardiger wij die kunst verstaan, hoe beter voor ons, al behoeft het niet steeds Engels te zijn.

Warme bijval zij mij geoorloofd voor de oproep om voeling te houden met de Franse geest. Maar in elk gebruik van een vreemde taal in eigen kring zonder dat het dringend geboden is steekt een stukje schennis van de eigen beschaving, die wanneer zij voortvreet, ernstige gevolgen kan hebben.'

Geciteerd uit Kees Schuyt: *R.P. Cleveringa; Recht, onrecht en de vlam der gerechtigheid*, pag. 383.

RINNY E KOOL, gastdocent Instituut Biologie

## Academische Agenda

**Mw. E.O. Con Aguilar** hoopt op dinsdag 28 mei om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Archeologie. De titel van het proefschrift is 'Heritage Education-Memories of the Past in the Present Caribbean Social Studies Curriculum: A view from Teacher Practice'. Promotor is prof. dr. C.L. Hofman.

**Mw. A.C.M. van Esbroeck** hoopt op dinsdag 28 mei om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Activity-based protein profiling in drug discovery'. Promotoren zijn prof. dr. M. van der Stelt en prof. dr. J. Brouwer.

**Dhr. F. Scherjon** hoopt op dinsdag 28 mei om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Archeologie. De titel van het proefschrift is 'Virtual Neanderthals'. Promotor is prof. dr. J.W.M. Roebroeks.

**Dhr. T.P. Potjer** hoopt op woensdag 29 mei om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Familial Melanoma and Pancreatic cancer: studies on genotype, phenotype and surveillance'. Promotoren zijn prof. dr. H.F.A. Vasen, prof. dr. C.J. van Asperen, en prof. dr. F.J. Hes (Brussel, België).

**Mw. V. Baake** hoopt op woensdag 29 mei om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Huntington's disease Cognition and Apathy'. Promotor is prof. dr. R.A.C. Roos.

**Mw. A.M. van Opstal** hoopt op woensdag 29 mei om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Functional brain responses in the maintenance of energy balance'. Promotor is prof. dr. S.A.R.B. Rombouts.

**Dhr. B.T.J. Vieveen** hoopt op woensdag 29 mei om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Kortsluiting in het symbolische: Hamlet, Katadreuffe en Van Egteren verkennen de grenzen van het bedreigde Vaderland'. Promotor is prof. dr. F.W.A. Korsten.

**Mw. E.K. Hogervorst** hoopt op dinsdag 4 juni om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Blood transfusion in cardiac surgery; Primum non nocere'. Promotor is prof. dr. J.G. van de Bom.

**Mw. E. Broekhof** hoopt op dinsdag 4 juni om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Sociale Wetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Reflect, (re)act and interact'. Promotor is prof. dr. C. Rieffe.

**Dhr. A. Joswig** hoopt op dinsdag 4 juni om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'The Ma-jang Language'. Promotor is prof. dr. M.P.G.M. Mous.

**Mw. Z. Xiao** hoopt op woensdag 5 juni om 9.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Regulation of Target Proteins by Small Ubiquitin-like Modifiers'. Promotoren zijn prof. dr. P. ten Dijke en prof. dr. A.C.O. Versteeg.

**Dhr. G.J. de Kok** hoopt op woensdag 5 juni om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Walcherse Ketens'. Promotor is prof. dr. H.J. den Heijer.

**Mw. K.H. Simons** hoopt op woensdag 5 juni om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'The Role of the innate and adaptive immune system in Vas-

cular remodelling'. Promotoren zijn prof. dr. P.H.A. Quax en prof. dr. J.W. Jukema.

**Mw. E.M. Coppens** hoopt op woensdag 5 juni om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Structure and function of the cerebral cortex in Huntington's disease'. Promotor is prof. dr. R.A.C. Roos.

**Mw. S.G. Williams** hoopt op woensdag 6 juni om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Finding Focus'. Promotor is prof. dr. H. Borgdorff.

**Mw. K. Pazmany** hoopt op woensdag 6 juni om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Between Mountains and Frontiers'. Promotoren zijn prof. dr. L. de Ligt en prof. dr. J.L. Bintliff.

**Dhr. E.J. Donelan** hoopt op woensdag 6 juni om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Rechtsgeleerdheid. De titel van het proefschrift is 'Regulatory Management Policies and a Universal Model for Public Policy Making, Legislative Drafting and Managing Stocks of Legislation'. Promotor is prof. dr. W.J.M. Voermans.

**Dhr. H. Douma** hoopt op woensdag 6 juni om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'B cell modulation in atherosclerosis'. Promotor is prof. dr. J. Kuiper.

**Dhr. J. de Keizer** hoopt op woensdag 6 juni om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'A proteomic portrait of Mycobacterium tuberculosis'. Promotoren zijn prof. dr. F. Koning en prof. dr. D. van Soolingen (Radboud Univ.).

## Maretjes

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via [redactie@mare.leiden-univ.nl](mailto:redactie@mare.leiden-univ.nl) uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

**Doe meer met je kennis!** Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 32 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8, waarvan 7 met vergoeding van 5 tot 10 euro. **Voortgezet onderwijs**: \*Nederlands, 2vmo. \*Engels, 5 havo. \*Oefenen voor staatsexamen NT2, niveau 2. \*Economie,

4havo. **Leiden-Zuid**, 10 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. Onderwijswinkel Driftstraat 77, ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: [hdekoomen@owwleiden.nl](mailto:hdekoomen@owwleiden.nl).

**Woensdag 29 mei Inloopconcert**, Academiegebouw 13.00uur. Sander Beumer (saxofoon) en Jan Verschuren (orgel). Muziek van Henry Eccles, Vincent D'Indy en Sergei Rachmaninoff **Toegang is vrij**. <https://www.universiteitleiden.nl/dossiers/kunst-en-cultuur/universiteitsorgel>

**Woensdag 5 juni Inloopconcert**, Academiegebouw 13.00uur. Borislava Petrova (orgel). **Toegang is vrij**. <https://www.universiteitleiden.nl/dossiers/kunst-en-cultuur/universiteitsorgel>



# Als je het alarm niet hoort

Studenten en personeel met een beperking voelen zich achtergesteld – en terecht

Rolstoelontoegankelijke gebouwen, brandonveilige situaties voor doven en ontbrekende protocollen voor personeel met een functiebeperking: écht inclusief is de Universiteit Leiden nog niet. Wat is de huidige stand van zaken?

**DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK** Ze weet nog goed dat ze in de kantine van de juridische faculteit werd aangehouden door een politieagent. Wat ze hier in godsnaam deed? Het hele gebouw moest zijn ontruimd vanwege een bomalarm! 'Ik legde uit dat ik rustig zat te werken en het door mijn doofheid niet hoor als er op de deur wordt geklopt', vertelt Jenny Goldschmidt over het incident 'ergens in de jaren tachtig', toen ze als hoogleraar gelijkheid en diversiteit was verbonden aan de Universiteit Leiden en werd overgeslagen bij een ontruiming.

Begin deze maand, ruim dertig jaar later, gebeurde iets soortgelijks, toen enkele dove en slechthorende medewerkers tijdens een brandoefening in Van Eyckhof en Van Wijkplaats niet werden ontruimd. 'Een schande en in strijd met recht op leven en op de veiligheid van mensen met een beperking', reageert Goldschmidt. 'Dit mag echt niet meer voorkomen.'

Op 25 januari 2018 ondertekende de Universiteit Leiden de intentieverklaring voor inclusiever onderwijs. Daarmee zegt de universiteit naar een inclusieve gemeenschap te willen waarin ieder individu op voet van gelijkheid met anderen aan het onderwijs deelneemt.

Dat zoiets niet van de ene op de andere dag is geregeld, spreekt voor zich. Maar gaat het wel snel genoeg? Universiteitsraadslid Hannah Borst (CSL) heeft daar haar twijfels over. Zo is er bijvoorbeeld nog 'heel weinig' geregeld voor medewerkers met een functiebeperking, zegt zij. Ze zette haar bevindingen op papier; afgelopen maandag werd die notitie besproken in de universiteitsraad. Ze roept het college van bestuur daarin op om kenbaar te maken welke stappen het momenteel zet.

In de personeelsmonitor, die het onderwerp welzijn breed uitmeet, wordt bijvoorbeeld geen enkele vraag gesteld over hoe het is om aan de universiteit te werken met een beperking. Ik vind dat heel erg', zegt Hannah Borst. 'Ze worden over het hoofd gezien. Wij willen dat in de volgende personeelsmonitor vragen worden meegenomen voor personeel met een functiebeperking, waarin zij kunnen aangeven hoe dat hier voor hen is.'

Docent sinologie Fresco Sam-Sin kan wel iets noemen wat anders moet. Hij vindt het een onprettig idee dat hij als docent de collegezaal moet helpen ontruimen in geval van nood. Niet eens omdat hij niet precies zou weten wat te doen, maar omdat hij slechtziend is.

'Personeelsleden zoals ik kunnen die verantwoordelijkheid niet nemen. Maar wat is dan plan B?' Sam-Sin denkt dat studenten zonder beperking voor een groot deel zichzelf kunnen redden, maar maakt zich meer zorgen om degenen die net als hij met een beperking kampen. 'Ik kan me voorstellen dat studenten met een beperking die bij mij in college zitten, van mij verwachten dat ik hen help in geval van nood. Stel: ik doe dat en het gaat fout. Wie is dan de schuldige? Ik denk de universiteit.'

Om zulke situaties te voorkomen, vindt Sam-Sin dat de universiteit moet vastleggen dat docenten met een functiebeperking van deze verantwoordelijkheid worden gevrijwaard. 'Een oplossing kan zijn dat er studenten worden aangewezen die in de collegezaal deze verantwoordelijkheid kunnen overnemen.'

Gelukkig staan docenten er in geval van een noodsituatie niet alleen voor. Een team van bedrijfshulpverleners (BHV) is er om alle lokalen en werkruimtes te controleren en aanwezig naar buiten te dirigeren. Hoewel dat bij de brandoefening begin deze

maand niet helemaal goed ging, staat in de jaarrapportage bedrijfshulpverlening 2017 van de faculteit Geesteswetenschappen dat de ploegleiders van de BHV op alle criteria met voldoende of goed zijn beoordeeld. Krijgen de BHV'ers nu dan een onvoldoende? Nee, zegt Menno Tuurenhout van het faculteitsbestuur. 'Waarschijnlijk is het zo gegaan dat de BHV'ers niet wisten dat er dove en slechthorende medewerkers aanwezig waren. Het is niet zo dat deze medewerkers zijn overgeslagen, want de BHV'ers hebben op de deuren geklopt. Door dit incident zijn de BHV'ers er nu mee bekend dat er dove en slechthorenden aanwezig kunnen zijn. Het is oneerlijk om dan te zeggen: "Je hebt je werk niet goed gedaan."

Ook over rolstoeltoegankelijkheid is al jaren veel te doen. In het Arbo-veiligheids- en milieujaarplan 2018 van de faculteit Geesteswetenschappen staat bijvoorbeeld dat de toegankelijkheid van het Witte Singel-Doelencolplex op sommige punten te wensen overlaat.

Zo zijn de entreeuren van Reuvenplaats 'zeer lastig (eigenlijk onmogelijk)' te openen. Met een handbediende rolstoel lukt het niet om zelfstandig het gebouw in te komen. Ook het Lipsius heeft deuren met 'gewone deurdrangers' die lastig te openen zijn voor mindervaliden. De voor mindervaliden zeer ontoegankelijke gebouwen Van Wijkplaats, Van Eyckhof en De Vrieshof, waar bij de ingangen stenen pilaren staan in het halletje tussen twee zware toegangsdeuren, blijven zoals ze zijn tot de nieuwbouw van de Humanities Campus, zegt Tuurenhout. 'Deze gebouwen zijn zo ontworpen

dat aanpassingen daaraan niet mogelijk zijn.' Wel verzekert hij dat er in de nieuwbouwplannen veel beter rekening wordt gehouden met toegankelijkheid.

Ook de liften voldoen momenteel in het Lipsius, Vrieshof, Eyckhof, Van Wijkplaats en Reuvenplaats niet aan de eisen. Zo hebben de liften vaak geen zitje, is de verdiepingssignalering alleen visueel en is de vrije doorgang van de liftdeur te smal, staat in het Arbo-veiligheids- en milieujaarplan.

Door deze mankementen moeten studenten en medewerkers met een beperking vaak leunen op hulp van anderen, terwijl zij juist graag zo veel mogelijk zelf willen kunnen doen, zeggen Borst en Marcel Melchers van Fenestra Disability Centre. Borst geeft een voorbeeld: 'De rechtenfaculteit laat tentamens van studenten met een functiebeperking, onder wie die in een rolstoel, afnemen in de Oude Sterrewacht. Maar daar moet de portier voor je openendoen en mee in de lift. Vroeger konden ze het tentamen gewoon maken in het KOG, veel logischer, want dat gebouw is juist heel rolstoeltoegankelijk.' Melchers: 'Daar gaan de tussendeuren ook automatisch of met een druk op een knop open. Dát is inclusiviteit, en het is ook nog eens veiliger in geval van nood. Studenten in een rolstoel zouden zonder hulp de collegezaal moeten kunnen bereiken. In veel gebouwen lukt dat nog niet.'

Melchers noemt nog een ander voorbeeld waaruit blijkt dat deze groep hulpbehoevende is dan nodig. 'Omdat er in de collegezalen nog nauwelijks ringleidingen zijn (een instrument waarop slechthorenden hun hoortoestel kunnen afstellen, red.), moeten

slechthorende studenten aan hun docent vragen of die een zender om zijn nek wil hangen zodat ze het college kunnen volgen.' Fenestra wil juist dat hulpmiddelen al zoveel mogelijk aanwezig zijn en dat de student zo min mogelijk zelf hoeft te regelen. 'Nu voelen deze studenten zich soms nog achtergesteld. Vaak is dat terecht.' Overigens wees Melchers de universiteit in 2015 al via *Mare* op het ontbreken van ringleidingen. 'Daar is nog niets aan veranderd. Als het al niet wettelijk verplicht is, ben je het de studenten wel moreel verplicht.'

Een wettelijke verplichting voor zulke ringleidingen is er niet, zegt toegankelijkheidsexpert Willem Jagersma van PBTconsult, een adviesbureau over toegankelijkheid. Wel bestaat er een Integrale Toegankelijkheidsstandaard 2018, met normen waar een universiteit zich aan kan verbinden.

Over slechthorenden staat daarin dat in grotere collegezalen een ringleiding aanwezig moet zijn. Onder meer de universiteiten in Rotterdam, Eindhoven, Utrecht, Groningen, Amsterdam en Tilburg committeren zich aan die standaard, weet Jagersma. 'Leiden is nog een van de weinige die er niet aan meedoet.'

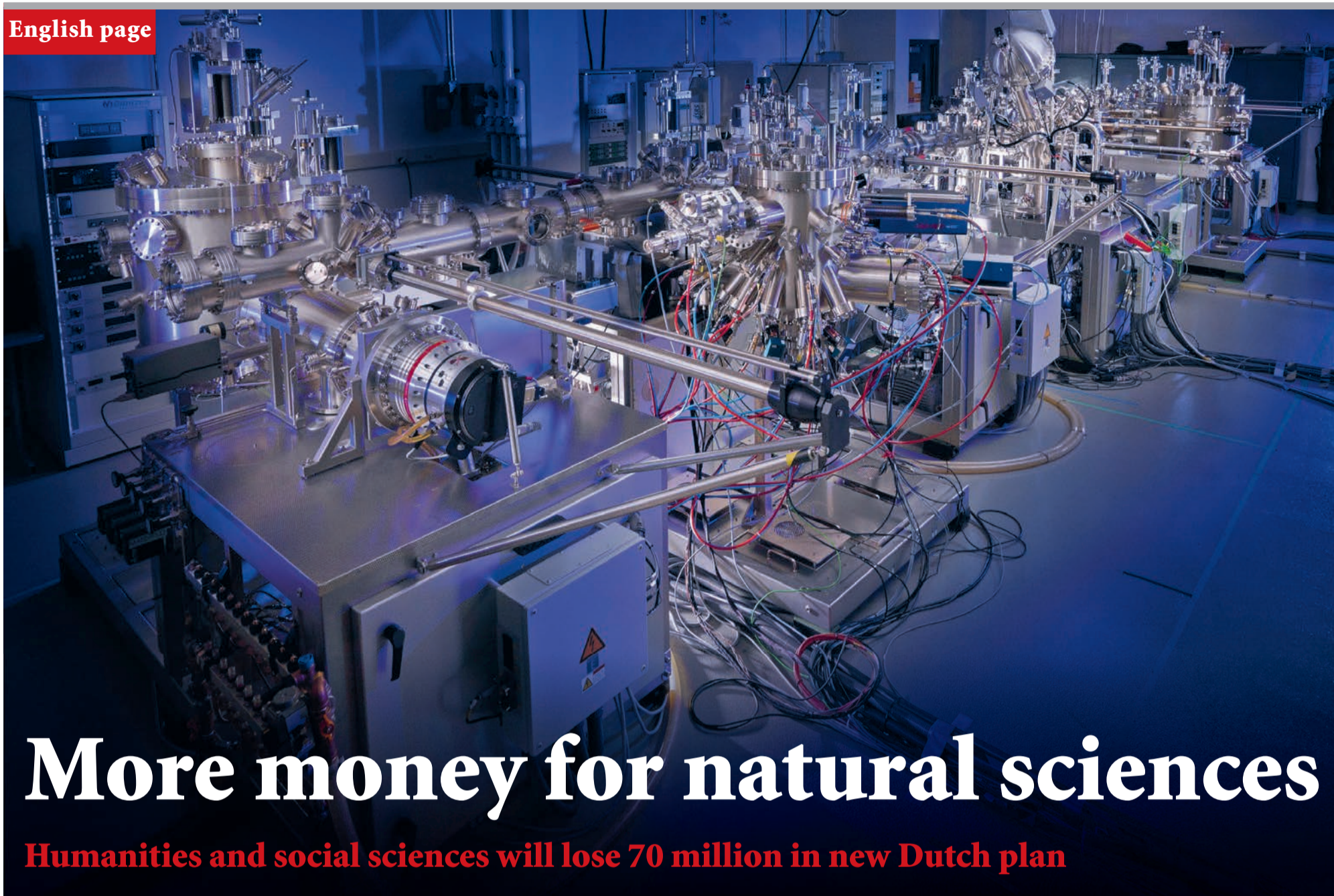
In welke Leidse en Haagse collegezalen zich wel en geen ringleidingen bevinden, was bij het ter perse gaan van deze *Mare* nog niet duidelijk. Intussen komt 2020 steeds dichterbij: het jaar waarin de ambities van de intentieverklaring moeten zijn behaald. Borst: 'We maken ons zorgen of dat wel haalbaar is. Het lijkt me krap worden. Van het college verwachten we nu een heel actieve houding.'



Illustratie Michiel Walrave



English page



# More money for natural sciences

Humanities and social sciences will lose 70 million in new Dutch plan

The Van Rijn Commission's recommendations for the Minister of Education include making university funding less dependent on student numbers and making more money available for technical and natural sciences programmes. Leiden University calls it "a potential disaster".

**BY BART BRAUN** If you follow the news at all, you'll know that a number of matters are not faring well in Dutch Academia. Overcrowded lecture halls, worries about ever-encroaching English, not enough housing for the students, not enough lecture halls, the teaching staff's increasing workload and mounting pressure on researchers to apply for grants. There have been strikes, protests and lots and lots of angry opinion pieces in the papers.

All of these problems are related to the way money is distributed among, and at, universities. Money for education depends mainly on a university's market share as expressed by student numbers.

Scientists are forced to obtain most of their research funds from external sources: companies or subsidy providers like the Netherlands Organization for Scientific Research (NWO). That is why Minister Ingrid van Engelshoven of Education, Culture and Science asked former state secretary Martin van Rijn to find better ways of funding universities. His commission's report came out last week.

"Times have changed since the current funding system, with its funding levels and flat-rate basic grants, was set up, and it needs an overhaul", the Commission claims.

The most important recommendations are: the research money that former Minister Ronald Plasterk moved from the universities to the NWO should be handed back to the universities. Also, universities currently receive less money for students who have changed their programmes and that must change.

According to Van Rijn, the relationship between funding and the quality of education should be clearer as well: "Now it's like steering through fog."

Depending on student numbers for funding education is a "preposterous mechanism", the commission says: those numbers should have less influence.

Accordingly, more money should go di-

rectly to the universities. In addition, "developments on the labour market should have more consequences for funding than is currently the case."

Due to a shortage of engineers and natural scientists in the Netherlands, more money should be made available for the natural science programmes. The plan calls for a total 300 million Euros to go to those programmes, of which 70 million will go from the humanities and social sciences to the natural sciences – starting in 2020.

The response of the VSNU, the Association of Universities in the Netherlands, to the report was mixed. Obviously, the universities are happy for money to go straight to universities, and more money for natural sciences would be great for the natural sciences. But...

"Moving the money to natural sciences and technology will impact the humanities, social sciences and medicine." Also: "This redistribution means greater workloads and will damage the high quality of our education and research."

The Technical Universities will receive tens of millions more, while Maastricht, Rotterdam and Nijmegen would lose the most cash. Leiden University has more humanities students than natural-sciences students, and will consequently lose nett in this part of Van Rijn's plan. The commission calculates that this loss will amount to 1.4 per cent of the government's contribution, slightly over five million Euros. However, Leiden is also the university that enrolls the most programme-switchers, so it will gain some money there.

Leiden University's Executive Board is decidedly unhappy with the plans: "The measures put forward in the Commission's recommendations are drastic and the prospects for long-term solutions and their actual substance are not specific."

The effects of the redistribution measures will be unequal, in the short term, and a potential disaster for research and education related to the humanities, social sciences and medicine."

Leiden, for one, will not go along with Van Rijn's recommendations. "The Executive Board has decided, on the grounds of the currently estimated effects of the report, not to apply the recommendations internally, at least not in 2020."

What happens in the years after that will depend on what Van Engelshoven and the House of Representatives do.

Advertentie

## Are you creative, curious and motivated?

Are you a bachelor's student looking for an extra challenge? Then this may be the programme for you!

In this flexible and challenging 30 EC honours programme you will:

- Explore connections between different disciplines
- Work on topical issues of societal interest
- Boost your academic skills and attitude

Registration closes August 16.

Expedition



Solo



Double+



HumanitiesLab.nl



Universiteit  
Leiden

Discover the world at Leiden University



# De boze buitenwereld sijpelde binnen

**Ilja Leonard Pfeijffer werd minder Hollander, meer Italiaan en vooral Europeaan**

Door zijn verhuizing naar Italië ontdekte schrijver Ilja Leonard Pfeijffer 'de grote thema's van deze tijd'. Zaterdag spreekt hij op het Get Lost Festival.

**DOOR ELSE VAN DER STEEG** 'In de kern ben ik een dichter', zegt Ilja Leonard Pfeijffer. 'Ik schrijf nu vaker proza, maar ik vind het nog steeds belangrijk hoe iets wordt gezegd en niet alleen wat er wordt verteld. Ik let heel erg op de klank en muzikaliteit van de taal. Dingen die ik als dichter heb geleerd, probeer ik in proza niet te laten verwateren.'

In 2008 vertrok Pfeijffer samen met zijn toenmalige vriendin vanuit Leiden naar Italië. Op de fiets. Hij besloot in Genua te blijven wonen. Die verhuizing heeft zijn boeken beïnvloed, zegt hij. 'Ik ben steeds meer geëngageerd geworden: er is meer van de werkelijke, harde buitenwereld naar binnen gesijpeld.'

In Genua kwam hij oog in oog te staan met de gevolgen van de vluchtelingenstroom over de Middellandse Zee. 'De migratie is niet alleen al lang aan de gang, maar ook nog eens heel erg zichtbaar. De vluchtelingen worden daar in het centrum van de stad opgevangen. Dit was iets nieuws voor mij, waar ik alleen ver weg van had gehoord. Ik beseftte dat dat een van de grote thema's van deze tijd is.' Hij schreef over dit thema de roman *La Superba* (2013), die werd bekroond met de Libris Literatuurprijs.

'Mijn verhuizing heeft nog meer gevolgen gehad: om te beginnen ben ik me een beetje minder Nederlander gaan voelen. Dat is alleen maar goed voor een mens. Ik ben me ook een beetje meer Italiaan gaan voelen, dat is ook heel prettig. Maar vooral ben ik me meer Europeaan gaan voe-

len. Ik vroeg me al langer af wat het betekent om je Europeaan te voelen: wat is een Europese identiteit? Die vraag ligt aan de wortel van *Grand Hotel Europa*.'

Dat laatste boek, ook genomineerd voor de Libris, gaat ook over een maatschappelijke kwestie: massatoerisme. 'Europa kenmerkt zich door een enorme hoeveelheid geschiedenis. We leven te midden van het verleden. Dat kun je te gelde maken, je kunt het verkopen: daar krijg je toerisme van. Massatoerisme kan voor veel problemen zorgen in steden, maar tegelijkertijd is er voor die steden vaak geen alternatief. Neem Venetië, dat zijn ziel aan het toerisme heeft verloren. Maar zonder toerisme zou de stad helemaal ten dode zijn opgeschreven: er wordt al tientallen jaren helemaal niets meer geproduceerd.'

'Ik zie het niet als mijn eerste taak als romancier om dit probleem op te lossen. Ik zie het wel als mijn taak om lezers te laten nadenken over hun gedrag als ze naar het buitenland gaan: of daar misschien ook negatieve kanten aan zitten.'

Of hij tevreden is met het boek? 'Als dat niet zo was, zou je het niet kunnen lezen. Als je telkens kunt zeggen dat je nieuwste boek het beste is, gaat het goed. Ik zou het vreselijk vinden als ik tot de conclusie kwam dat ik mijn beste werk al heb geschreven. Als je een schitterend debuut hebt gemaakt en je beseft dat je dat niet meer zult overtreffen, dan kun je beter ophouden met schrijven.'

*Tijdens het Get Lost Festival gaat Ilja Leonard Pfeijffer in gesprek met schrijver Peter Buwalda. Verder o.a. Thomas Azier, De Sluwe Vos, Casper Faassen, Veenfabriek, ROEM en Vlamousse. Zaterdag 25 mei, Gebr. de Nobel, € 26*



Ilja Leonard Pfeijffer: 'Je minder Nederlander voelen, dat is alleen maar goed voor een mens.'

Foto Stephan Vanfleteren

# De ontdekking van de hemel

**Steeds betere telescopen, steeds meer planeten**

De nieuwe tentoonstelling in de oude Sterrewacht belicht de astronomie van de afgelopen honderd jaar.

**DOOR BART BRAUN** De telescopen staan er nog, maar echte astronomie wordt er niet meer bedreven in de Sterrewacht aan de Leidse Kaiserstraat. De sterrenkundigen zitten tegenwoordig in het Oortgebouw, en hun oude gebouw wordt gebruikt voor onderwijs, vooral van de rechtenfaculteit.

De kijkinstrumenten worden operationeel gehouden, maar hebben alleen nog waarde als stukken antiek. Het gebouw is gewijde grond, waar grote wetenschappers als Einstein, Hertzsprung en Oort hebben gewerkt, dus de begane grond is een expositieruimte, waar bezoekers van de Hortus Botanicus op weekenddagen kunnen komen kijken.

Die expositie is voor het eerst in acht jaar geheel vernieuwd: er is nu een tentoonstelling over honderd jaar sterrenkunde. De International Astronomical Union, waarvan de Leidse hoogleraar Ewine van Dishoeck de president is, bestaat namelijk honderd jaar. Er is nogal wat gebeurd in die periode, sterrenkundegewijs.

Hoeveel, dat wordt meteen duidelij-

lijk bij de eerste plaat. In 1919 kende de mensheid één Melkweg, acht planeten, en konden we 2,5 miljoen lichtjaar ver het heelal in kijken.

Het was ook het jaar dat twee sterrenkundige expedities een zonsverduistering wisten aan te grijpen om te bewijzen dat de zon licht afbuigt volgens de voorspellingen van Einsteins relativiteitstheorie.

Vanwege de pas net gesuste Eerste Wereldoorlog was direct telegraafverkeer tussen Engeland en Duitsland nog niet mogelijk, dus expeditieleider Arthur Eddington kon Einstein er niet zelf van op de hoogte stellen. Het bericht reisde daarom via de Leidse hoogleraar Hendrik Lorentz. De sterrenkunde had een nieuw theoretisch raamwerk gekregen.

In chronologische volgorde loopt de tentoonstelling vervolgens langs de andere hoogtepunten: steeds meer en steeds betere telescopen, de ontwikkeling van de radiosterrenkunde, de eerste ruimtevaart. Die maakte de lancering van ruimtetelescopen als de Hubble mogelijk. Een paar jaar terug gaf de meting van de eerste zwaartekrachtgolf de sterrenkunde een geheel nieuw zintuig om het universum mee waar te nemen.

Anno 2019 vermoeden we dat 70 procent van het universum uit nog



Restauratie van de Sterrewacht in 2009 door Ronald Plasterk, destijds minister van Onderwijs. Foto Taco van der Eb

onbepaalde donkere materie moet bestaan. Onze Melkweg is er slechts één in een heelal met zo'n honderd à tweehonderd miljard waargenomen sterrenstelsels. Het aantal ontdekte planeten op de laatste poster van

de tentoonstelling is 3812, maar ze worden in zo'n hoog tempo ontdekt dat er vermoedelijk alweer nieuwe bij zijn gekomen tegen die tijd dat u in de Sterrewacht gaat kijken. Wel een beetje snel doen hoor, want deze

expositie blijft niet acht jaar lang bestaan.

**Van Aarde tot Oerknal**, Expositie in de Oude Sterrewacht (toegankelijk via de Hortus, alleen op za, zo)



## Kamervragen



Foto Marc de Haan.

## Column

## Radler van de Lidl

Bij het wonen in een studentenhuus komen veel verplichtingen die zwaar vallen. Het doen van je fusiedienst, de acceptatie dat er soms simpelweg geen toilet papier is en je zodoende altijd een extra rol op je kamer moet hebben, het veelvuldig zien van kant-en-klare boerenkoolstamppotten die worden opgewarmd, roddels, huisrelaties.

Maar ook: hospiteeravonden. Hospiteeravonden brengen als reeds inwonende ook een zekere verantwoordelijkheid met zich mee. Naast dat je je open en sociaal moet opstellen, moet je ook met leuke, originele vragen komen waarmee je bovendien de hospitant wil leren kennen.

Het meest bekende voorbeeld daarvan is waarschijnlijk de vraag 'welk verkeersbord je zou zijn' en 'bij welke vereniging je wil'. Als elfjarige ben ik voor mijn verkeersexamen gezakt en ook het verenigingsleven is compleet aan mij voorbij gegaan, dus die twee vallen al af. Mijn eerste vraag is daarom wat de gekste plek is waar mensen ooit hebben gemasturbeerd. Breekt meteen het ijs en al je volgende antwoorden zijn sowieso minder beschamend. Of *Temptation Island* nou je favoriete programma is of je hobby 'reizen' is: het valt allemaal in het niets bij masturberen naast je beste vriend in een net-geen-twee-persoonstentje op Sziget.

Bij ons in het huis werken we met twee hospiteerronden. De eerste ronde is op kamers van huisgenoten, waar je gesprekken hebt met ongeveer drie huisgenoten en dito hospitanten. Daarna volgt een stemming, de helft van de hospitanten wordt weggestemd en de hoop die overblijft gaat door naar de volgende ronde: die waar we gezamenlijk borrelen in de o zo gezellige fusie.

Die kamerronde duurt steeds om en nabij een kwartier en hoewel 'wat de gekste plek is waar je ooit hebt gemasturbeerd' een uitstekende vraag is die verder veel over iemands persoonlijkheid vertelt, is het daarmee ook vaak wel gezegd. Er valt niet echt over uit te wijden.

Afgelopen week vroeg een van mijn huisgenoten tijdens die kamerronde wat hun favoriete speciaal- én pauperbier was. Het bekende 'Mannenliefde' van brouwerij Oedipus viel regelmatig in de eerste categorie, Hertog Jan in de tweede. Maar niets haalde het niveau van één specifiek antwoord, betreffende het pauperbier: Radler van de Lidl. Dat vind ik mooi. Specifiek doch herkenbaar. Indruk achterlatend en allerminst op de verkeerde manier. Je persoonlijkheid omschrijvend, maar ook nog veel vragen achterlatend: hoezo van de Lidl? Bovendien: hoezo Radler?

Hospiteeravonden houden je scherp. Zowel huisgenoten als huiszoekenden. Toen ik net begon met studeren en zelf nog op zoek was naar een hok van elf vierkante meter was ik er sceptisch over, maar inmiddels ben ik groot fan. De hospiteeravond is onze creatieve uitlaat.

FEMKE BLOMMAERT is student taalwetenschap

# 'Zoek je een autist? Hier zit er één!'

## Tara Sreeram (derdejaars Korea studies, 24)

Huis: Ravenhorst, Leiden

Kamer: 15 m<sup>2</sup>

Aantal huisgenoten: 2

Huur: 400 euro

### Wat is dit voor studentenhuus?

'Het is een begeleid wonen project van Stumass, een stichting voor studenten met autisme. Mijn huisgenoten en ik worden individueel begeleid op onderdelen waar wij dit bij nodig hebben. Mijn doelen waren: overzicht creëren, bijvoorbeeld op de studie, en meer zelfvertrouwen ontwikkelen. Iedere week overleggen we met de begeleiding hoe het gaat en of de huistaken gedaan zijn.

'Op mijn zesde kreeg ik de diagnose. Toen mijn jongere tweelingzussen geboren werden, wilde ik niks met ze, terwijl mijn oudere zus het geweldig vond. Ik heb vervolgens veel therapieën en onderzoeken gehad. Recentelijk zeiden mijn ouders dat ze dat "repareren" eigenlijk

niet hadden moeten doen. Ik zou zeggen, laat een autistische leerling groeien op zijn of haar tempo en geef ze zelfvertrouwen door ze aan te moedigen in hun interesses.'

### Waarom kunnen mensen bij jou merken dat je autisme hebt?

'Als ik naar een plaatje kijk, zie ik vaak eerst de details en dan pas het geheel. Vroeger kwam ik ook wat robotachtig over. Met vreemden sprak ik te formeel voor mijn leeftijd en ik vond het heel moeilijk om mensen te benaderen. Nu heb ik dat een stuk minder.

'Autistische vrouwen vertonen vaak gedrag dat sowieso al van vrouwen wordt verwacht: heel stil, bescheiden. Ik weet niet of ik dat was hoor, haha. En ik vind het juist heel erg leuk om het andere mensen naar hun zin te maken. Als ik me echt ergens op verheug en het gaat niet door, kan ik *crushing disappointment*

voelen en onrustig rondrennen. Ik probeer dan afleiding te zoeken door met iemand te gaan praten.'

### Heeft het ook voordelen?

'Ik ben een *verbal thinker* en kan hele lappen tekst bijna precies onthouden. Toen ik begon met studeren was dat handig voor historische feiten. Sommige weet ik nu nog. En ik pak vrij snel vreemde talen op. Ik heb een tijd Japans geleerd en ik zou graag een taal uit India, waar mijn vader vandaan komt, leren.

'Veel autisten met normale intelligentie, zoals ik, hebben één specifieke interesse. Vroeger waren dat voor mij dino's, nu is het Oost-Azië. Mede door anime raakte ik geobsedeerd door Japan, op mijn vijftiende ontdekte ik K-pop, Koreaanse popmuziek. Ik ben van plan een YouTube-kanaal te beginnen over Noord-Korea.'

Je hebt een flinke collectie make-up.

'Vroeger hadden mijn populaire zussen niet dezelfde interesses, dus onderdrukte ik mijn *nerdy* kant en begon make-up te verzamelen. Nu heb ik meer mensen om me heen met dezelfde interesses. Zij weten wat ik bedoel als ik zeg wie mijn "bias" is: mijn lievelingslid van een K-pop-groep.'

### Wat is een misvatting over autisme?

'Dat we allemaal een soort *Rain Man* zijn. Die film gaat over een autistische savant, iemand die heel hoogbegaafd is. Terwijl hij kijkt naar een op de grond gevallen tandenstokers zegt hij dan precies hoeveel het er zijn.

'Ik heb er geen last van als er met de term wordt gescholden: ik weet wat het voor mijzelf betekent en voor anderen is het een woord. Soms zeg ik wel van "Zoek je een autist? Er zit er hier één!"'

DOOR VERA ARNTZEN



Bandirah

